

ШОЪЛ ТАВЫСЫ

РЕСПУБЛИКАЛЫК
ЯМАГАТ-ПОЛИТИКАЛЫК ГАЗЕТА

ГОЛОС СТЕПИ

РЕСПУБЛИКАНСКАЯ
ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ ГАЗЕТА

№ 1-2 (8638)

12 ЯНВАРЬ

2017 йыл

КИШИ ЮМА

КАНЪТАР АЙЫ

1931-нши йылдан алып шыгады

«АТАЛЫГЫМ МЕНИМ – ДАГЕСТАН» ПРОЕКТИ БОЙЫНША

Уйкен баргыга тийисли болган

Дагестан Республикасынынъ Акимбасы Рамзан Абдулатиповнынъ карарына кюре, онлаган дагестанлылар эм регионалыти учреждениелер туурли тармаклар бойынша проектлерди яшавга шыгарува грантлар алдылар. Кюлем информация амаллары тармагында грантлар уш наминациялар бойынша берилди. Сойтип, «Миллет тиллеринде республикалык кюлем информация амаллар журналистлердинъ яратушшылык проектлерин кютергишлесе» деген номинация бойынша грантка ГБУ «Шоъл тавысы» республикалык газетасынынъ редакциясы тийисли болган. Йылдынъ ызында Махачкала каласында Дагестан Республикасынынъ

Акимбасы Рамзан Абдулатипов енгъувшилерге солардынъ ишинде «Шоъл тавысы» республикалык газетасынынъ бас редакторы Эльмира Юнусовна Кожазевага грантлар тапшырды. Бизим грант «Аталыгым меним – Дагестан» проектин яшавга шыгарува эсепланган.

РАЗЫЛЫК

«Шоъл тавысы» – аыр аьелге

Мине энди бизим яшавымызга Янъы 2017-нши йыл сенимли кирди, эм аыр ногай аьелине «Шоъл тавысы» республикалык газетасы еткерилип басланды. Быйыл бизим газета окувшыларымыз саны коьпке оьскен. «Ногайский район» МО администрациясы, район ериндеги баъри мектеблер, балалар бавлары, район иш ислер боьлиги эм баска организациялар, депутатлар, авыл акимбаслары, чернобыльшилер,

предпринимательлер «Шоъл тавысы» ногай газетасына язылув исине оьз уьлисин коскан уьшин савболсынлар. Бизим миллет баспа органына уйкен эс каратып, оннынъ окувшылар санын арттырувга себеплигин тийгисткенлерге ак юректен разылыгымызды билдиремиз. Олар – ДР Халк Йыйынынынъ депутаты Мурат Мамаев, «Ногайский район» МО акимбасы Казмагомед Янбулатов, «Кизлярский район» МО аким-

басы Александр Погорелов, «Бабаюртовский район» МО акимбасы Эльдар Карагишиев, «Тарумовский район» МО акимбасы Александр Зимин, А-Невская авылынынъ акимбасы Алишер Менглимурзаев, «Бозторгай» КФХ етекшиси Мухтар Аджеков, Москва каласында ногай яслар Союзынынъ басшысы Рамиз Утебалиев, Уренгой каласыннан бизим патриотымыз Эльдар Толемишев.

БЮДЖЕТ

Бир неше маьнели куллыклар этилинеек

Оьткен 2016-ншы йылдынъ ызында Дагестан Республикасынынъ Халк Йыйынынынъ кезекли сессиясында «2017-нши йылга эм 2018 эм 2019-ншы йыллардынъ план кезегининъ республикалык бюджети акында» деген ДР Законы кабыл этилинген.

Соны ман алдымыздагы йылдынъ карыжлары эм шыктажлары ашык кепте белгилениди. Оьткен йыллардынъ бюджетлери мен тенълестиргенде, янъы йылымыздынъ бюджети биринши кере 4,6 миллиард маьнетке профицит кебинде токтастырылган. Олай дегени, сол шаклы акша оьлшеми артык экономланаяк эм солар республикадынъ маьнели социаллык тармакларынынъ эм проектлерининъ яшавга шыгарылувын канагатламага йиберилик.

Янъы алынган республика бюджети мен байланыста бизим ердесимиз, Дагестан Республикасынынъ Халк Йыйынынынъ депутаты, Курылыс, коьлик, ЖКХ эм байланыс бойынша республика парламентининъ комитетининъ председатели Мурат Мамаевке Ногай району бойынша 2017-нши йылга кайдай ислер карыжланаягы акында айтпага тиледик.

Келип турган янъы 2017-нши йылда Ногай районында-

гы Карагас – Уьйсалган авыл аралыгындагы 14 шакырым узынлыгы болган автомобиль йолы курылаяк. Ызгы йылларда салынып турган Бораншы – Куьнбатар авыл аралыгындагы автойолы толы кепте курылып битеек.

Орта-Тоьбе авылында салынып басланган эм сонъгы заманларда токтатылган орта школасынынъ янъы меканынынъ курылысы армаган бардырылаяк.

Район еринде газификация этилинмеген авыллардынъ маьселесине де янъы бюджетте маьне берилмей калмаган. Сойтип, келеяткан йылда, аьли уьшин ашык беркитилмеген, мага коьре, Куьнбатар эм Бораншы авылларына табият газы тартылаяк.

Алдымыздагы 2017-нши йылда республика бюджети бойынша район ерине бир артезиан казбага деп каралады. Ол Батыр-Мурза авылында казылаяк.

Язып алган **М.Ханов.**

АНТИТЕРРОР

Сырагылар келтирилди

Декабрь айынынъ ызында Ногай район администрациясында район акимбасы Казмагомед Янбулатовнынъ етекшилиги астында Антитеррористлик комиссиядынъ доьртинши тамамлав кенъеси болып озды.

Комиссия куллыгында солай ок район администрация акимбасынынъ куллыгын юритуьвши Рашид Шангереев те ортакшылык этти.

Кенъестинъ ис куьнделигинде тоьмендеги сораьлар киритилди:

«Янъыйыллык эм рождество байрамларын озгарув болжалында кавыфсызлыкты эм правойорыкты канагатлав», «2013-2018-нши йылларга РФ-да терроризм идеологиясына карсы аьрекет этуьв Комплексли планынынъ шараларын яшавга шыгарув», «2017-нши йылга АТК исининъ планын беркитуьв» эм с.б.

Ногай району бойынша Россия ОМВД баславы ман комиссия кенъесининъ ис куьнделигине солай ок Ногай району еринде 2 оперативли-профилактикалык операцияларды озгарувдынъ сырагылары акында сораьлар киритилген.

Кенъести аша берип, Ногай районунынъ акимбасы правосаклав органлардынъ, ямагаттынъ, ерли самоуправление органларынынъ, дин аьрекетшилерининъ ийги салынган биргелес аьрекет этуьви аркасында район еринде террористлик кепли кыянатлыклар болдыртпаса эп туьзилгенин белгиледи.

«Ногай районунынъ яшавшылары уьшин районда бир неше куьнлер узагында оьрметли Мухаммад пайхамбарымыздынъ (Алладан ога тынышлык эм разылык) сыйлы реликвиялары еткерилип коьрсетилгени бек уйкен маьнели оьзгерис эди», – деп белгиледи Казмагомед Янбулатов.

Бас докладшы эсабында АТК аппаратынынъ специалисти Зарина Уразаева шыгып соьйледи. Ол, сезимли куллык юритилгенге карамастан, районда межигитлердинъ эм намаз кылатаган уйлердинъ патшалык регистрациясы йок экени акында айтты.

«Село Терекли-Мектеб» СП МО акимбасы Зейдулла Аджибайрамов автомашиналардынъ транспортировкасы эм сакланувы уьшин специальлик ерди уйгынлав бойынша законодательстводы яшавга шыгарув яктан ДР АТК карарын (27 сентябрь 2016й.) толтырувдынъ барысы акында билдирди. «Бу яктан куллык юритиледи, участок кепленген, эндиги йылдынъ басында бу буйымларды толтырув уьшин организация белгиленеек», – деди ол.

2017-нши йылга АТК планы берилген кебинде туьрлендирилмей беркитилди.

АТК аппаратынынъ специалисти Зарина

Уразаева нормативно-правовой актлардынъ шараларын эм Дагестан Республикасынынъ оьрленуьвининъ «Кавыфсызлы Дагестан» приоритетли проектининъ шараларын толтырув мырадта АТК-дынъ уш планлык кенъеслер озгарганын белгиледи. «АТК аппаратынынъ агзалары авыл поселениелерининъ анти-террористлик комиссияларынынъ эки кенъеслеринде ортакшылык эттилер. Беркитилген график пен келисте ДУМД дин яктан ярыкландырув боьлигининъ специалистлери мен районнынъ баъри 16 билимлендируьв орга-

низацияларында дерислерден тыскы заманда исламнынъ негизлери эм эдаплык принципери бойынша 40-тан артык лекциялар озгарылган. Бу хабарласуьлар барысында айырым маьне бериледи радикал исламынынъ идеяларынынъ алдын шалуьва».

Комиссия кенъесининъ тамамында Казмагомед Янбулатов этилинген куллык уьшин баьрине де разылык билдирди, Янъы йыл ман кутлап, савлык эм аьел наьсибин йорады.

АСЯ МУСАКАЕВА,

«Дагестан» РИА корреспонденти.

ПРИОРИТЕТЛИ ПРОЕКТЛЕР

Район оьрленсе,
халкымыз оьрленер

(Басы 2016-ншы йылдынъ 32-35-нши номерлеринде)

«*Аьдем капиталы*» деген приоритетли проекти
«*Дагестаннынъ маданияты эм аьдетлери*»

Быйыл 21-нши мартта «РДК» МКУ фасадында «Хош келдинъ, Навруз-байрам!» деп аталган байрам оьткен. Сол куьн мунда авыл хозайствольк ярмалыгы болып озган, миллет термеси курылган. Терме ишинде бурынгы ногай уйишлик алатлары, миллет кийимлери, саз алатлары, кийгизден этилген затлар выставкасы уйгынланган. Баьри конакларды да миллет аслары ман сыйлаганлар. Аукцион оьткерилген, туьскен акша карьжын «Инсан» деген саваплык фондына бергенлер. Байрамнынъ ызында ети ерге аьдетли отлар ягылды.

11-нши апрельде билимлендируьв учреждениелеринде «Дагестан – тавлар эли» деген республикалык конкурсынынъ муниципаллык кезеги оьткерилген. Конкурстынъ республикалык кезегининъ «Ийги сочинение» деген номинациясында 2 окувшы оьз куллыклары ман ортакшылык эткен. Сырагысында Терекли-Мектеб авылдынъ Кадрия атындагы орта школасынынъ окувшысы Ю.Абдулсаметова 2-нши орынды, Бораншы авыл орта школасынынъ окувшысы Н.Шоматова 3-нши орынды алганлар

Май айында Тав йылына багысланган шаралар эсабында дагестан композиторлары эм суьвретишлери акында лекциялар эм хабарласувлар юритилген. Ногай районнынъ орталык китапханасында дагестан поэти Юсуп Хаппалаевтинъ оьнерине багысланган «Яркын, оьркенли оьнер» деп аталган адабият шарасы оьткерилген. Куьнбатар авылдынъ маданият уйинде эм китапханасында М.Магомедовка багысланган «Дагестаннынъ бирлик куьни» деген китаплер выставкасы эм «Бизим куьшимиз –халклар тыпаклыгында» деген ашык дерис болып озган. Кара-Сув авылдынъ китапханасында Дагестан халк поэти Расул Гамзатовка багысланган «Халклар дослыгы акында йьрымды мен йьырайман» деп аталган китаптар выставкасы уйгынланган.

15-нши майда Балалар яратувшылык уйинде «Оьнерлер юлдызлары» деп аталган эсап беруьв концерти болып озган.

Маданият –Дагестан балаларына

Апрельдинъ 4-инде район маданият уйинде суьвретиши, фольклоршы, хореограф, ДР ат казанган саниятлар аьрекеттиси С.Батыровтынъ эстелигине багысланган кешлик озды. Сол куьнлерде С.Батыров атындагы саниятлар школасында онынъ суьвретлер выставкасы, баьри де авыл маданият уйлеринде эм китапханаларында авыл школалары ман бирге эстелик кешликлери, лекциялар, китап выставкалары болып оьткен.

12-нши апрельде Махачкаладагы Г.Гасанов атындагы музыкалык училищесининъ меканында республикадынъ музыкалык училищелерининъ, саниятлар школаларынынъ окувшылары арасында халк эм фортепиано боьликлерининъ конкурсы болып озган. «С.Батыров атындагы ДШИ» ДО МКУ тербияланувшылары баргьлы орынларды казанганлар

27-нши апрельде район маданият уйинде ногай аьлими, язувшы, фольклоршы Д.Шихмурзаевтинъ 80 йьлыгына багысланган илми-практикалык конференциясы уйгынланып озгарылган.

29-ншы апрельде район маданият уйинде йьл сайынлык авыл маданият уйлерининъ балалар биов коллективлерининъ Савдуныялык биов куьнине багысланган конкурсы оьткерилген. Конкурста 70 бала катнаскан.

26-ншы майда «Карлыгаш» балалар вокал-хореографиялык ансамблининъ эсап беруьв концерти болып озган.

27-нши майда С.Батыров атындагы саниятлар школасынынъ тербияланувшыларынынъ эсап беруьв концерти оьткен.

28-нши майда йьл сайынлык «Шоьл тавыслары» деп атал-

ган район балалар йьр конкурсы оьткерилген.

«*Дагестан яслары*» подпроекти. Патриотлык тербиялав тармагын ийгилендируьв

Терекли-Мектеб авыл А.Джанибеков атындагы орта школасында «Баьтирдинъ аты мутылмаган» деп аталган Россия Баьтири Р.Кадырбулатовтынъ эстелигине багысланган митинг оьткен.

Быйыл 14-нши февральде совет аьскерлерин Афганистаннан шыгарып баслав куьнине багысланган волейбол турнири болып озган.

22-нши февральде район маданият уйинде яслар арасында Аталыкты саклавышы куьнине багысланып, «Кая, кеделер!» деген аьскер-патриот ойыны оьткерилген.

29-ншы мартта Кизилпорт каласында Ногай район командасы «Парахатлы Дагестан» деген билимлендируьв проекти эсабында «Меним Дагестаным эм меним Россиям» деген республикалык интеллектуальлик ойынында ортакшылык эткен.

4-нши мартта Нариман авыл орта школасынынъ спорт залында «Яслар наркотиклерге карсы» деп аталган акция эсабында волейбол турнири уйгынланып озган.

28-нши апрельде Ногай районында «Георгиев лентасы» деген патриот акциясы болып оьткен.

Май айында район школаларында тыл куллыкшылары, согыс балалары, Афганистан ветеранлары эм баска согыс катнасувшылары ман йолыгыслар озгарылган.

5-нши майда Ногай район орталыгында «Оьлимсиз полк» парады болды. Сонда 600 аьдем катнасты.

«Ногайский район» МО еринде 1-нши июнь – Халклар ара балаларды коршалав куьнинде велосипед айдав ярысы уйгынлы озды.

Ногай районынынъ баьри де билимлендируьв ошакларында 9-11-нши класс окувшылары арасында «Наркотиклерге йок деп айт», «Патшалыкка куллык этсем – ямагатка куллык этемен» деген темалар бойынша класстан тыскы дерислер болып оьттилер.

Район еринде «Енъуьв» деген аьскер-спорт ойыннынъ школа, район (140 катнасувшы), зоналык (190 катнасувшы) эм республикалык кезеги (10 катнасувшы) озгарылган.

9-ншы Май Енъуьв куьнинде Ногай районнынъ делегациясы «Енъуьв асабалары» деген республикалык балалар эм яслар биригуьвлерининъ парадында ортакшылык эткенлер.

«*Спорт Дагестаны*» деген подпроекти

Сочи калада тайский бокс бойынша 23-нши апрель-2-нши май куьнлеринде оьткерилген Россия чемпионатында Ногай районнан 7 аьдем катнаскан, сонынъ тамамында бир аьдем экинши орынды, бес аьдем уьшинши орынларды бийлегенлер.

Районнынъ яс спортсменлери Пятигорскте 28-нши апрель-1-нши май куьнлеринде болып озган Сырт-Кавказ Федераллык округынынъ согыс самбосы бойынша чемпионатында ортакшылык эткенлер.

21-нши февральде окьтувшылар араларында – согыс ветеранларынынъ эстелигине багысланган волейбол бойынша кубок уьшин ярыслар болып оздылар.

Март айында район билимлендируьв ошакларынынъ окувшылары арасында футбол, волейбол ойынлары бойынша «Язлык кубогы-2016» деген сынасувларда 300 окувшы ортакшылык эткен. Уйкенлер арасында бокс бойынша район чемпионатында 50 аьдем катнаскан. Район яслары эм окувшылары тагы да коьп маьнели республикалык эм район спорт турнирлеринде катнасып, белсенлик коьрсеткенлер.

Р. ШАНГЕРЕЕВ,

«*Ногайский район*» МО администрациясынынъ аькимбасынынъ куллыгын юритуьвши.

ЙОЛЫГЫС

Пайдалы оьтти

Государственный Думадынъ депутаты, СНГ ислери бойынша комитеттинъ председателининъ орынбасары, ОНФ регионаллык штабынынъ сопредседатели Умахан Умаханов М.Джамбулатов атлы Дагестан патшалык аграрлык университетининъ студентлери мен эм окьтувшылары ман йолыгысты.

Госдумадынъ депутативин келеяткан Янъы йьл ман кутлады, 2016-ншы йьлда ОНФ регионаллык боьлигининъ аьрекети акында хабарлады эм 2017-нши йьлда онынъ куллыгындагы бас онъланыслар акында айтты. Ол айтканлай, озган йьл студентлер арасыннан волонтерлар ОНФ ягыннан РФ Президентининъ «май-

ский» указларынынъ толувына тергев салувда белсен катнасканлар.

Келеген йьлда ОНФ-дынъ бас проектлерининъ ишинде – Россиядынъ уйкен калаларынынъ тоьгерегинде ясыл ерлерди саклавга каратылган «Ясыл калкан» дегенин белгиледи.

Йолыгыста катнаскан студентлер эм окьтувшылар депутатка экологияды коршалав ман, ДР агропромышленный комплексининъ оьсуьви мен, дагестан фермерлерин коьтергишлев мен, йолларды салувдынъ сапаты ман, таза сув ман канагатлав ман эм баска маьселелер мен байланыслы соравлар бердилер.

Мундай йолыгыслар аьли де бардырылаяклар.

САЙЛАВШЫДЫНЪ СОЬЗИ

Сенимимиз
аклансын

Батыр-Мурза авылымыз районда эсли эм коьрнекли авыллардынъ бири-си. Уллы Аталык согыс йьлларында муннан хыйлы аьдемлер давга кетип кери кайтпадылар. Согыс заманында авыл яшавшылары коьп кыйынлык коьргенлер. Давдан сонъгы йьлларда халк биригип, «Бирлик» деген колхозды курдылар. Онынъ биринши председатели Кельдимурат Койлакаев эди. Сол йьлларда колхоз оьрленип, халк яшавы ийгиленип баслайды. Мал оьстирип, аьруьв ис уьстинликлерге етискени уьшин бас койшы Кулуьв Шандиев стахановшы атты казанды. Тагы бир белгили бас койшы Танъатар Насыров Куллык Кызыл Байрак орденин алды. Ашлык, яланъашлык коьрди халк согыстан сонъ, болса да бизди элимиз, оькиметимиз коршалап, колтыклап келди. Аьр бир авылда школалар, интернатлар ашылдылар. Етим калган балаларды балалар уйине ерлестирдилер. Баьрине де оькимет колыннан келген коьмегин

этти.

Бизим Батыр-Мурза авылына да школа салынды. Коьп яслар механизатор, комбайнерга окьп, колхозда, сонъында совхозда куллык эттилер. Ама аьлиги заманда тракторлар, комбайнлар йокка эсап. Халк колы ман туьзилген хозайствомыз коьпте бузылган. Авылдынъ аьли бек осал. Школа меканы эски, алдынгы колхоз салган меканда орынласкан. Эки-уьш орамларда электроярык йок. Артезиан сувы авылдынъ баьрине де етпейди. Трубалар савлай шириген. Бизикиндей школа бир авылда да йок. Биз алдынгы колхоздынъ правлениеси, авыл администратциясы, район администратциясы алдында бу соравларды неше де коьтергенмиз, ама солар аьлиге дейим шешилмей келедилер.

Оьткен сайлавларда бизде эки йигитимиз республика парламенти-не депутат болып сайландылар. Эндиги соларга тилеймиз, уйкен сеним этемиз. Айтпага, депутат Мурзадин Аvezов эндиги 3-нши кере Дагестан Республикасынынъ Халк Йыйынына депутат болып сайланды. Экинши ердесимиз Мурат Мамаев тек халк уьшин ислеекпен, «Единая Россия» партиясын яклаякпан деп сайлавышыларга соьз берди. Бу эки ердесимизге, эки оьр дережелери депутатларымызга халк уйкен сенимин этеди. Мырадынъыз асыл болсын!

А. САРИЕВА,
Батыр-Мурза авылы.

ПАРТИЯ КУРЫЛЫСЫ

Куллыкты ийгилендируьв ниет пен

Янъыларда «Единая Россия» партиясынынъ Генераллык Советининъ Президиумы партиядынъ Регионлар ара координационлык советлерин (МКС) уйгынлавды тамамлады.

«Единая Россия» партиясынынъ МКС-лери партиядынъ регионаллык боьликлерининъ пайдалы кепте куллык этуьви уьшин олардынъ аьрекетин координациялав, агитация-пропагандист исти уйгынлав, кадрлар соравла-

ры бойынша кенъеслерди аьзирлев, партиядынъ курылыс соравларын шешуьвде, солай ок МКС-лердинъ Россия Федерациясынынъ субъектлерининъ патшалык власть эм ерли самоуправление органлары ман биргеле-

сип аьрекет этуьвине коьмек этпеге деген ниет пен курылган.

Регионлар ара координационлык советининъ бири-си партиядынъ Дагестан, Шешен, Ингушетия, Сырт Осетия-Алания, Кабарты-Балкар, Карашай-Шеркеш эм Адыгея Республикаларынынъ регионаллык боьликлери мен куллык юритеек.

«Единая Россия» партиясынынъ Генераллык Советининъ Президиумы партиядынъ бу МКС-ининъ етек-шиси этип РФ Федераллык Йыйынынынъ Государствольк Думасынынъ депутаты Зураб Макиевти, онынъ орынбасары этип бизим республикадан Государствольк Думасына депутат Юрий Левицкийди беркиткен.

9-ншы декабрь – АТАЛЫК БАБТИРЛЕР КУЫНИ
БЕЛГИЛЕНДИ

Иси мен бийик сыйга етискен

Дагестан Республикасынын ис бабтирлеринин арасында Социалист Истинь Баптири Магомед Хизриевич Керимовтын аты да айырым орынды бийлейди. Ол сав куллык оьмири, 1961-нши йылдан алып 2010-ншы йылга дейим, Леваши районнын «Победа» колхозында баслап койшы, соньында бас койшы болып ислеген.

1973-нши йылда М. Керимовтын комсомол-яслар бригадасы отарында баьриси 1450 ана кой барлыгына карамастан, аьр 100 ана койдан 132 козы эм аьр бир койдан 4,5 килограмм юн кыркып алган.

СССР Оьр Советининь Президиумынын 1973-нши йылдын 6-ншы сентябриндеги Указы ман Савлайсоюзлык социалист базласувында етискен уьйкен уьстинликлери уьшин эм

1972-73-нши йыллардын кыс заманында производстводы арттырууда эм малшылык продукциясын аьзирлевде оьзине алган ис борышларын толтыратып коьрсеткен куллык кайратлыгы уьшин Магомед Хизриевич Керимовка Социалист Истинь Баптири деген йогары ат берилген.

Соньында М.Керимов койшылык фермадын етекшиси эм малшылык бойынша колхоз председателинин орынбасары болып куллык эткен. Ол заочно Дагестан авыл хозяйстволык техникумын окып кутарган эм 1976-ншы йылдан алып «Победа» колхозынын председатели болып ислеген. Онын етекшилиги мен колхозда 1981-нши йыл 15940 центнер бийдай оньысы йьйналган, ол соннан 5 йыл алдыдагы коьрсетимнен 7700 центнерге коьп, эт эм ясылшалар – 4 кере, емислер – 6 кере, суьт эм юн – 1,4 кере артык болдырылган.

М.Керимов 2010-ншы йылдан алып тийисли тыншаовында. Коьп йыллык намыслы иси уьшин Дагестан Республикасынын ат казанган авыл хозяйство куллыкшысы, ДР ат казанган малшысы деген сыйлы атларга тийисли этилинген. Дагестан АССР-дын Оьр Советининь депутаты болып сайланган. Эки кере Ленин эм «Сый белгиси» орденлери эм коьплеген медаллер мен савгаланган. Келеяткан йылда М.Керимовка туганлы 80 йыл толаяк.

Суьвретте: М. Керимов.

Маслагаты ман да, аьрекети мен де

Хамис Абдусаламовна Казиева–Социалист Истинь Баптири, СССР-дын Оьр Советининь депутаты 1932-нши йыл Дагестаннын Акуша районнын Усиша авылында туган. Дербент каласындагы педагогикалык училищеде, сонь Махачкаладагы Дагестан хатын оькутушылар институтында оькыган. Окувын тамамлап, Хамис Абдусаламовна туьрли школаларда оькутушыдын кыйын, ама сыйлы исин бардырган.

Хамис Казиева халк арасында сый ман пайдаланган, дайым да аьдемлерге маслагаты ман да, иси мен де коьмек эткен, коьп аьдемлерге оьз куышине сенмеге, яшавда оьз орынын таппага ярдамласкан. Усиша авылында янгы интернатты етекшилеген, сонь сосы авылдын школасынын директоры этип сайланган. Школада ислеген йыллар кыскааклыдын аты савлай республикамызда айтылды, мунда билимлендирувдинь янгы методикалары куланылды, яс оькутушыларга коьмек этилди. Уьйкен классларда окувда уьлгирув 95-96 процентке дейим коьтерилди. Бу йыллар Хамис Казиева «ДАССР

школасынын ат казанган оькутушысы» деген атка тийисли болды. 1968-нши йыл СССР-дын Оьр Советининь Президиумынын буйрыгы ман билим беруьв исинде етимислери уьшин ол «Социалист Истинь Баптири» деген атка тийисли болды эм ога Ленин ордени мен «Серп и молот» алтын медали тапшырылды.

Кайратлы кыскааклы районнын ямагат яшавында белсенли катнасты. 1961-1995-нши йылларда авыл, район Халк депутатлар советининь, ДАССР Оьр Советининь депутаты, Акуша районнын Дагестан АССР Халк депутаты эм Дагестаннан СССР-дын Оьр Советининь депутаты этилип сайланды.

Хамис Абдусаламовна он йыл узагына 1980-нши йылдан алып ДАССР-дын Оьр Советининь Президиумынын секретари болып ислеген. Оннан сонь Дагестан АССР-дын Оьр Советининь Секретариатынын етекшисининь орынбасары, республикадын Йогары советининь аппаратынын етекшисининь орынбасары болган. Эки йыл узагына Халк Йыйынынын аппаратынын етекшисининь орынбасары, сонь Халк Йыйынынын председателининь коьмекшиси болган. Кайда ислесе де, оьзин савлайын иске берип, халкы уьшин янын берип куллыгын бардырган. Ол «Дагестан Республикасынын ат казанган патшалык службасынын куллыкшысы» деген атка тийисли болган.

Н. КОЖАЕВА.

Суьвретте: Х. Казиева.

ТАНЪЛА – РОССИЯ БАСПА КУЫНИ

Ногай шоьлдинь тавысы

Баспа куьни эндиги элимизде Россия Президентининь указы ман 1992-нши йылдан алып 13-нши январьде белгиленеди. Бу байрамды белгилевди сосы куьнге коьшируьвге 1703-нши йылда Москвада биринши газета баспаланувы себеплик эткен. Соьйтип неше юз йыллардан бери савлай дунья журналистлери яваплы эм тыныш болмаган исти бардырадылар : халкка болган ислер акында акыйкатты еткередилер.

Бизим туган газетамыз да оьзининь кеспилик байрамын белгилейди. 85 йыл узагында «Кызыл

байрак», сонь «Шоьллик маягы», аьли «Шоьл тавысы» газетасы халкымыздын маданиятын, тилин саклав уьшин коьп куьш салады. Бу куьнлерде «Шоьл тавысы» республикамызда туган тилинде шыгатаган ялгыз газетасы болады. Мунда туьрли йылларда ислеген зейинли язувшылар, журналистлер газетадын тарихине киргенлер.

Озган йыл биз газетамыздын 85 йыллык мерекесин белгиледик. Бизим шатлыгымызды боьлиспеге коьп конаклар келдилер. Газетамыздын куллыкшыларынын халкка пайдалы куллыгы белги-

ленди, келеекте де уьйкен сенимлер салынатаганы айтылды. «Шоьл тавысынын» куллыкшылары аьли де бизге сыйлы ясуьйкенлеримизден асабалыкка калган байлыкты саклав эм оьрлендирер уьстинде куьшлерин аямай аьрекетлерлер. Биз уьйкен разылыгымызды билдиремиз бизим авыл хабаршыларымызга, шаирлерге, оькутувшыларга, олар келеекте де оьз аьрекетлерин «Шоьл тавысы» ман байланыслы этер деп сенемиз.

Н. ЭРЕЖЕПОВА.

Суьвретте: «Шоьл тавысы» газетасынын коллективинен.

«ШОЬЛ ТАВЫСЫ» ГАЗЕТАСЫНА – 85 ЙЫЛ

Халк яшавынынь бияласы

1931-нши йылдан бери газетамыз халк яшавындагы коьп уьйкен эм кишкей оьзгеришлер акында язып келген. Олар баьриси де эндигиси – бизим тарихимиз эм бияла кимик туьз кепте сосы коьрсетеди. Тоьменде алдынгы «Кызыл байрак» газетасында туьрли йылларда шыккан бир неше хабарларды кайтип язылган болса, сол ок кебинде баспалаймыз.

Тыншаймага келди

Арсланбек. Биарслан авылдагы № 19 школагьа РайОНО-дын инструкторы Кияненко келип 3-4 куьнлер туруп эм аьр бир класста куьнде бир саьат олтырып, бизге бир зат та айтпай кетти. Бизим дерислерде кемшиликлер йокь тувылдыр. Ол кемшиликлерди йол. Кияненко бизге коьрсетпеди. Солай болган сонь йол. Кияненко школа исин эм учительлердинь кемшилигин коьрмеге келген йокь та тек 3-4 куьн тыншаймага келген болаяк.

Б. Елгишнев.

Канал ясавда коьримли ис коьрсеткенлер

Исмаил сельсоветиндеги, Тельман атындагы колхоздын канал ясавда ислеген комсомольский звеносынын звеновой йолдас Аманбаев Абибулла, Ленин атындагы колхоздын комсомольский звеносынын звеновой йолдас Канбулатов Зекерья, «12 йыллык Октябрь» колхоздын колхозниги Сайди Дударов, Димитров атындагы колхоздын колхозниги – 53 ясындагы кьарт Эсиргепов Абдулгавар, «Коммунист» колхоздын колхозниклери – 74 ясындагы кьарт – Койлубаев Давлет, Аджи-ниязов Бектемир эм баскалар бу исте оьзлери стахановшы ислерин коьрсеттилер, 6,1 кубометр куь-

нлик норма орнына 9-13 кубометр толтырдылар. Каналдын ясалувында социалистический ярыслар йогьары салынды.

Куьзги шашув план толды

Чубутлы. «Махач» эм «Каганович» колхозларгьа бу йыл куьзги аслыкь шашпага уьшин план келген. Сол план бойынша бу колхозлар аслыкьты шашып 100 процент кьутардылар. Колхозницалар мамык йыйып туьрлар эм государственный борышларды да Октябрь байрамгьа дейим кьутармагьа соьз бередилер. Мамык йьювда яхшы ислеятагьан хатынлар: Капланова К., Нурманбетова Т. эм Нурманбетова З. Булар нормаларын артыкьартыгьы ман толтырадылар.

А. Эльмурзаев.

Талаплы оькушылар

Куьнбатар. Бораншы авылдагы № 9 школадын 3-4 классларында окьыйтаган пионер балалар окьув йылдын ызында бир класста олтырып кьалмакькьа учительлерине соьз бередилер. Соны ман бирше окьувда шалысып окьып **отлично, хорошо** отметкалар алмагьа эм дерислерди заманында аьзирлеп келуьвге соьз бередилер. Эгер бир бала окьувын билмей артга кьалатагьан болса, ол балагьа коьмек этпеге эм **отлично, хорошо** отметкалар алдырмагьа

шалысаякьлар.

«Кызыл байрак» газетасы, 1939-нши йыл.

Бизим тилегимиз

Арсланбек авылындагы етийыллык школадын 7-нши класс оькушы балалары райОНО-га уьйкен тилек саладылар.

Физика предметтинь учителя й.Матаев оьзи бир неше приборларды колы ман ясап койыпты. Урокларды ол опытлар коьрсетуьв мен озгарып турады. Болса да опытлар коьрсетуьв уьшин школада приборлар етерлик этпейди. Химия предметиннен болса приборлар йок.

Бу предметлерден опытлар коьрсетуьв болмав себепли оькушылардын уьлгируьвлерининь тоьмен болуьвна келтиреди.

С. Абубекеров,

7-нши класс оькушысы.

Шефлердинь коьмеги

Грознефтьтинь геофизика трестининь коллективи бизим Молотов атындагы колхозды шефликке алып, уьйкен коьмек этип турады. Колхозды электрикестируьв деген мурад пан шефлер баьри де керек яраклары ман электрик моторын алып келдилер. Аьли олар й.Занченкодын етекшилиги мен колхозды электрикестируьв исин уйгынлы кепте алып барадылар. Тезден колхозниклеримиз Ильичтинь шырагы ман пайдаланмага турадылар.

А. Абдурахманов,

колхоздын колхозниги.

«Кызыл байрак» газетасы, 1953-нши йыл.

БИЛИМЛЕНДИРУЫВ

Окытувшыга коьмек керек

Баьри зат та – окытувшыга карсы, баьри зат та. Ол оьзининь окувшыларына сав аьдем болмага керек деп айтады – телевизор яманларды мактайды, ол тазалыктынь эм намыстынь акында айтады – телевизор тазалыкка селеке этеди эм суьйгенлердинь араларын, оларды айванга тенъ этип, ортага салып коьрсетеди, окытувшы Аталыктынь тарихин яшавдынь мектеби деп айтады – телевизор бизим тарихти кирлейди. Баьри де киели, баьри де таза, баьри де ийги затлар телевизордан селекеге айландырылады, заманга келиссиз этилип коьрсетиледи. Баска яктан оьзининь кимнен тувганын, тамырларын муткан ата-аналар да балаларымызга ана тил керек тувыл, балаларымыздынь басын пайдасыз затларга толтырмаймыз деп тувган тил дерислериннен бас акашпага шалысадылар. Ол аз болса, кайсы бир мектеблерде материал-техникалык негизи осал.

АНТИТЕРРОР

Сезгирлик тутып, сак болынъыз

Аьлиги заманда савлай аьдемшилик кавыфлы, аявсыз эм зарар аькелетаган «йырткыш» – террор ман расады. Ямагат аьлде экстремизм эм терроризм мен куьрес юритуьвдинь бас йолларынынь бири – оларга карсы аьрекет этуьв. Терроризмге карсы аьрекет этуьв – ол тек специальлик службаларынынь борышы тувыл. Олар куьшсиз боларлар, эгер ямагат яктан яклав болмаса. Айырым орын тутады сонда аьел эм мектеб, неге десе социаллык эм материаллык яктан коршаланмав, психологиялык яктан толысынша беркимев эм баскадынь ойына бойсунув яслар арасында радикал идеялар енъил яйылуьва эп береттаганы ясыртын тувыл. Аьдеттеги сезгирлик эм эс каратув – терроризм

Кала мектеблерининь эм кайсы бир авыл мектеблерининь арасында баскалыклар уьйкен. Кайдай тенълик акында айтпага болады, эгер бир балалар янъы деген информациялык технологиялар аркасында уьйренип, баскалар окымага учебниклер таппайтаган болса. Оьзек те, талаплы, акыллы окувшылар коьн шарык кийсе де, тийисли билим аларлар, уьйкен йолга шыгарлар, тек тиреви яде коьплеген акшасы йок болса, оларга оьзлерининь билими не, кеспи усталыгына коьре тийисли дережелери куллык таппага кыйын болагы аян. Айтатаганым, Октябрь революцияга дейим баласын моллага окытпага берсе, «эти меники, териси сеники» деп айтатаган болган.Олай дегени, меним кедем окыма са – айтканды тынъламаса – сокпага да боласынъ. Революцияга дейимгиди коьйык, бизим заманларды (алпысыншы йылларды) алып карайык. Ата-

ана кедеси «окувын билмесе, тынъламаса – акыр, ур» деп, ыхтыяр береттаган эди, «ол аз болса, уьйге келгенде мен де косарман» дейтаган эди. Оны да коьйык, окувшыды урмага ярамайды деп разы болайык. Ама буьгуьнлерде окытувшы оьз окувшысына тавысын коьтерсе де, ата-анасы школага ювырып келеди эм аьр дайым да, баласы куьнали болама яде болмайма, оьз тувдыгынынь ягын тутады. Соьйтип, ол оьз баласы алдында окытувшыдынь абырайын туьсиреди эм оьз баласын окытувшысын санама-ска уьйретеди. Соьйтип, буьгуьнлерде таяк ашайтаганлар окытувшылар боладылар. Мага коьре, аьли школада, окытувшыда балаларга окувын ийги окытпага бойсындыратаган амаллар калмаган. Окувшы аьли экинши йылга калмайды. «Суьйсентъиз де, суьймесентъиз де, мен окувды билсем де, билмесе де, мени кезекли класска коьширеексыз. Мен окувымды билмесем, таяк мага тувыл, сизге тиеек» деп ойлайды окувшы. Мага коьре, аьли балаларды окымага бойсындыргандай тек бир шыбырткы калган: ЕГЭ. Онынъ да кемшиликлери коьп. Тек ол – баска хабар. **МАГОМЕТ КОЖАЕВ.**

ИС ВЕТЕРАНЫ

Халкы уьшин туьс коьрген

Ногайдынъ айтылган, халкы уьшин яны авырган, онынъ келеектеги онъайлыгы, яслардынъ билимли, эдаплы болуьва тынъшсызланган аьдемлеримиз аз десек те, уьйкен суьйинишке, табылады. Йолмамбет Асаналиевич Агаспаров бу куьнлерде ясы сексеннен озган болса да, юреги тап яс йигиттикиндей урып, баьри куьшин халкынынъ пайдасына йибермеге аямайды. Сыйлы аксакал ман хабарласкан аьсерде онынъ юрегиндеги ногайы ман байланыслы сезими сеникин куьшлендирмей болмайды. Яны шаншып айтады ол буьрыгда уллы халктынъ уллы аьдемлери, баьтирлери акында. Неге оны ясларымыз билмейди деп бек кайгырады. Тагы да ол билмеген уьшин ясларды тувыл, уьйретпеген ясуьйкенлерди, оьзин куьнаьлейди. Кайдай уллы юрекли аьдем ! Халкы уьшин сол шаклы куллык эткен, оьзин шуьшли этип санайды. Янъыларда мага онынъ « Ногайлар орыс тарихинде» деген китабин окымага уьйкен наьсип буйырды. Сыйлы аксакал мага оьз китабин атанъа еткерши деп тапшырган эди, ама мен ондай китапти оьзим де окымай берип болмадым, тапшыруьвин бир аз кешиктирдим. Китапти Йолмамбет Асаналиевич ногай ясларга багыслайды. Мунда хабар ногайымнынъ баьтирлери, данькы аьдемлери акында барады. Йолмамбет Агаспаров ясларга сосындай пайдалы зат эткенине бек суьйинетаганын айтты. Ол оьз китабин школарга элтпек савкатлаган. Мен де ясуьйкеннен коьрим алып, яслар уьшин Йолмамбет Агаспаровтай аьдемнинъ акында билсин деп бир-эки авыз соз язайым. Йолмамбет Асаналиевич Агаспаров – Уллы Аталык согысынынъ ашшылыгын таткан, авырылгын шеккен балалар несилиннен. Ол согыс басланганда янъы 12 ясында болган. Согыска атасы ман онынъ иниси Оразакай экеви бир куьн 1941-нши йылдынъ 11-нши сентябринде кеткенлер. Асанали кайткан, Оразакай болса 1945-нши йылдынъ январь айында Чехославакия еринде ян берген. Ол пулеметчик болган. Сол кыйын йыллар кишкей Йолмамбет те уьйкенлер мен эм баска балалар ман бирге аслык шашкан, оны йййган. 1946-ншы йыл Йолмамбет Агаспаров ийги хабар эситеди : ногай школаларына окытувшылар аьзирлев мыратта, Кизляр каласындагы педучилищеде ногай боьлик ашылган. Билим

алуьв мырады оны Кизляр каласына аькетеди, ол орыс тилин осал билсе де, оьзине керек ерге етеди. Й.Агаспаровка мунда кийим де бердилер, тегин ас та эм 20 маьнет стипендия берилегин де айтадылар. Соьйтип ол баслангыш боьликке алынады. Педучилищеде 1948-1952-нши йылларда окыйды. Бу йыллар ясуьйкеннинъ янына аилак та якын йыллар эдилер. Педучилищеде тамамлап, Йолмамбет Агаспаров окытувшы болып районымыздынъ бир неше школасында ислеген. Соь Нариман авылынынъ эм Терекли-Мектебинъ 1-нши номерли школасынынъ директоры болган. Оннан оьзгелей Ногай районынынъ билимлендируьв управлениесининъ етекхиси этип салынган. Тагы да В.Ленин атындагы совхозынынъ 1-нши боьлигининъ партком секретари, управляющийи болган. Сол йыллар ол оькмет байлыгын шашыратпаган. Кене де оны тагы да коьп этпеге шалысканлардынъ бириси болган. Бир неше йыл райисполкомда ислеген. Й.Агаспаров пан сол йылларда раскан аьдемлер оны, кайдай ерде ислесе де, аьдемшиликти энъ де йогары орынга салатаган деп белгилейдилер. Дайым да онынъ эткен исинде толы толтыруьв, яваплык сезилетаган болган. Йолмамбет Асаналиевич коьп йыллар узакгына «Шоьл тавысы» газетасынынъ авыл хабаршысы болган. Ол ногай халкынынъ тарихи, маьселелери, тилин саклав акында коьп язган. Тил саклав акында тек язып коймай, сол уллы маьселеди шешуьв амалларын да белгилеген. Сыйлы ясуьйкенимизге «Ат казанган яслардынъ насихатшысы» деген ат босына берилмегени онынъ эткен ислеринде аян коьринеди. Йолмамбет Асаналиевичке онынъ яшав, ис йолы акында сораганда, ол мага оьзи акында хабарламай, узак заман ногайы, онынъ маьселелери, уллы аьдемлери, тарихи акында айтты. Сол да онынъ эдаплылыгын белгилейди. Бу куьнлерде де бизим сыйлы ясуьйкенимиз, тийисли тыншаюьвда болса да, халкы, онынъ байлыгын саклар уьшин куллык этеди. Онынъ ис йолы, аьдемшилиги, халкына каратылган суьйими бизим аьр биримизге коьрим болмага керек деп санайман. Йолмамбет Асаналиевичтей аьдемлер акында «Оьзи уьшин уйклап, халкы уьшин туьс коьрген» деп айтпага болады. **Н. ЭРЕЖЕПОВА.**

СОЦИАЛЛЫК ТАРМАГЫ

Яшав сапатын – янъы дережеде

Кайсы заманда да, кайсы элде де, сонынъ политикалык туьзилисине, социаллык оьрленуьвине карамастан, ясы уьйкен неси социаллык яктан колтыклав болганын суьеди эм керексинеди. ДР Государстволык Советининъ «Уллы Аталык согысынынъ катнасуьвшыларына социаллык ярдам шаралары» деген Указы (23 июнь 2004й., №160) шыккан. Сога коьре, аьр ай сайын, сав яшавы бойынша Уллы Аталык согысынынъ катнасуьвшысына 2 мынь маьнет акшалай материаллык ярдам этилмеге керек эди эм сол акша республикалык бюджеттен тоьленеди. Буьгуьнлерде бизим районымызда сол акшалай ярдамды бир согыс ветераны алады. ДР Оькиметининъ (7 февраль 2007й., №35) «ДР Министрлер Советининъ 1992-нши йылдынъ 31-нши декабриннен алып, 229-ншы номерли токтасына туьрленислер киритилуьви акында» деген токтасына коьре, Уллы Аталык согысынынъ катнасуьвшыларына эм оларга тенъ этилген категориялы аьдемлерге коммуналык буйымларынынъ 50 проценти тоьленеди. ДР Оькиметининъ (4 июль 2008й.) токтасын яшавга шыгара келип, коммуналык буйымлар уьшин акша колга бериледи. Солай ок, ДР Оькиметининъ токтасларына коьре, Оькимет Уллы Аталык согысынынъ катнасуьвшыларынынъ телефон ман пайдаланганлары уьшин абонетли тоьлевин де канагатлайды. ДР Аькимбасынынъ эм Оькиметининъ рас-

поряжениесине коьре, йыл сайын Енъуьв куьнине Уллы Аталык согысынынъ катнасуьвшыларына 20 мынь маьнет акшалай социаллык ярдам этиледди. ДР «Тыл куллыкшыларына социаллык ярдам» деген законына коьре (29 декабрь, №59) тийисли аьдемлер акшалай ярдам аладылар. Бизим районымызда буьгуьнлерде ис ветеранлары – 800 аьдем, тыл куллыкшылары – 45, политикалык репрессияларда болып, кыйынлык коьргенлер – 14 аьдем яшайдылар эм аьр бир категориясы тийисли акшалай ярдам аладылар. РФ Президентининъ «1941-1945-нши йыллардагы Уллы Аталык согысынынъ катнасуьвшыларын турак уй мен канагатлав» деген Указына коьре (7 май 2008й.), 2005-нши йылдынъ 1-нши мартыннан алып, турак уй алуьв уьшин субсидиялар баьри Уллы Аталык согысынынъ катнасуьвшылары эм олардынъ тул хатынлары тийисли этилингенлер. Ясуьйкен аьдемлерге ярдам этуьв тек патшалыктынъ тувыл, аьр бир аьдемнинъ граждандык борышы. Олар бизим тынъшы яшавымыз уьшин яс янларын аямаганлар. Оларды сыйлав яслардынъ тербиясына да себеплик этеди, неге десе ясуьйкенлердинъ маслагаты, ой-токтаслары пайдалы болмаса, зарарлы болмайды. **А. ШАМАРОВА,**
«Ногайский район» МО-сындагы УСЭН специалист-эксперти.

АЪДЕМ ИСИ МЕН ЯРАСЫК

Ногай шоьлининъ алал кызы

Белгили украин язувшысы Филипп Капельгородский ян авырувы ман Ногай шоьлинде биринши тереклерди шашкан, паркты туьзген. Терекли-Мектеб авылына аьвелгиде Ф. Капельгородскийге сый этип, «Орыс уй» деп айтатан болганлар. Буьгуьнлерде сол яваплы куллыкты «Ногай орманшылыгы» ГКУ-нынъ басшысы Феруза Курманалиевна Дикинова намыслы бажарады.

Феруза Курманалиевна Дикинова 1958-нши йылдынъ 7-нши мартында Дагестан Республикасынынъ Ногай районынынъ орталыгы – Терекли-Мектеб авылында тувган. 1975-нши йылда А.Джанибеков атындагы орта мектебин кутылган. Кишкейлейиннен алып каралды да терек, шешекей шашпага суьйген. Сол себепли, юрек туьбиндеги мыратлары кызды Новочеркасск каласынынъ инженер-мелиоративлик институтына окувга аькелген. Бала шагында эткен мырадынынъ сырларына Феруза йогары окув ошагында терен уйренген. Билимге ымтылыслы, шалыскыр кыз, институтты йогары белгилерге битирип, колына кеспилик дипломын алган. Соьйтип, 1981-нши йылда йогары окув ошагын етимисли кутылган сонъ, уйкен аьптеси Зинаида Коштакова оны Казань каласына аькеткен. Ама тувган юртын янына якын коьрип, сол ок 1981-нши йылда Феруза тувган ерине кайткан.

Табиатты савлай яны ман суьйген аьдем ис аьрекетин Дагестан Республикасынынъ Ногай районындагы Ногай орманшылык хозяйствосында оьсимликлердинъ устасы болып баслаган. 1991-нши йылдан алып 2008-нши йылга дейим бас лесничий болып куллык эткен, «Ногай орманшылыгы» ГУП-ты басшыла-

ган. Кыскааякыдынъ айтувына коьре, сол йылларда Ногай орманшылыгында тереклер шыгарувшы эки питомник болган. Биревинде – юз гектар ер, экиншисинде – 52 гектар болган. Кумлы буйратлардынъ (барханы) коьшуьвин токтатар уьшин тереклер шашканлар. Эки питомникте он миллионга ювык терек оьстирип турганлар. Боьтен де бек буйратлардынъ коьшуьвин япыраксыз «Джузгун» тереги ыслайды. Феруза Курманалиевна Атайбахан, Ногай, Червленые Буруны, Тарумов орманшылыкларын басшылайды. Эки йыл артта оларга тагы да Кизляр орманшылыгын да косканлар. Орман фондынынъ ортак майданы 18 мынъ 244 гектар болады.

Феруза Курманалиевнанынъ колында буьгуьнге савлайы он алты аьдем ислейди. Олардынъ аьрекетининъ бас борышлары орманда от шыгувды болдыртпав, тереклерди урлатпав болады. Сондай болып орманлыктынъ санитарлык аьлине де – тазалыкта саклавга уйкен эс береди. Оьктемлик пен айттайык, элли йылдынъ бойында Ногай орманшылыгында бир кере де от туьсуьв болдырылмаган. Соьсиз де, ол зат Феруза Курманалиевнанынъ куьш салувы, кеше- куьндиз этетаган каныгыслы аьрекети акында ашыклап айтады. Булай айткан-

да, Феруза Дикинова куллыгына сахый карайтаган йигит аьдем. Онынъ белгилегени мен, Ногай орманшылыгы республикада коьрсетимлери мен биринши орында. Дагестан Республикасында терек эгуьв исининъ 40-тан артык процентин Ногай орманшылыгы толтыратаганын оьктемсип айтты.

Кыскааякы баьленше йыллардынъ бойында орман хозяйствосын басшылап келеятыр. Сол йыллардынъ бойында бай сулыпты йыйган кыскааякы билими мен коллективтеги яс аьдемлер мен боьлиседи. Феруза Дикинова касиети бойынша эрдей эркли, йигит, соьзине берк, талаплы, ымтылыслы, ян-авырувлы кыскааякы. Шынтгылай да, Феруза Курманалиевна Дикинова коьрим алгандай, суклангандай аьдем. Онынъ шалысувы ман Ногай шоьли буьгуьнлерде ясылланады.

– Мен Ногай шоьлимиздинъ сакланганын йорайман. Бир куьннинъ бирисинде биз йок болсак та, биз оьстирген тереклер яс оьспирлерге сол заманлар акында шайыт-лаяклар. Субботниклер озграмыз, орманды тазалаймыз. Аьр бир терек уьшин меним яным авырайды. Бу тармакта аьрекетлейтаганыма отыз бес йыл болады. Бактыма, яшавда эткен сайлавыма бек разыман, – деп боьлишти Феруза Курманалиевна.

Отыз бес йылдынъ бойында билек туьрип ислеп келеятыркан ногай кыскааякысы Феруза Дикинова коьплеген патшалык савгалар ман белгиленген. Айтпага, «Дагестан Республикасынынъ табиятты саклавдынъ сыйлы куллыкшысы», «Россиядынъ сыйлы орман куллыкшысы» деген йогары оьрметли атларга тийисли болган. Оннан баска, кыскааякы орман хозяйство-

сынынъ 10, 20, 30 йыллыгы ман байланыста савгаларды да алган. Ол Дагестан Республикасынынъ орман хозяйстволарынынъ басшылары арасында сынъар кыскааякы болады эм куллыксуьерлиги мен, талаплыгы ман йогары сый ман пайдаланады.

Айттайык, Ногай орманшылыгы элли йылдынъ бойында етимисли куллык этип келеятыр. Сол кадер заманынъ ишинде Ногай орманшылыгы баьленше йогары етимислерге етискен эм тек Дагестан Республикасында туьыл, савлай элимизде энъ де ийгилердинъ санында болады. Феруза Дикиновадан алдын 1992-2005-нши йылларда Ногай орманшылыгын Адильхан Салимсултанович Янмурзаев басшылаган. Феруза Курманалиевнанынъ ян косагы Халимбет Менглибиевич курувшы болып ислейди. Олар аьелде юзиктинъ касын-дай сылуьв кызды – Айгульди оьстиргенлер. Айгуль аьлиги заманда Саратовтынъ медициналык академиясында окыйды. Федераллык агентствосынынъ Сый грамоталары ман белгиленген. Булайда тагы да бир маьнели зат акында айтып озайык. Феруза Дикинова «Айланай» фольклор-этнографиялык ансамблининъ туьзилуьвине уйкен уьлисин киргисткен. Ол бу ансамбльде бес йыл ислеген. Ансамбль мен бирге элимиздинъ бас каласы Москвада да, Казахстанда да, Каракалпакияда да болган. Россиядынъ белгили артисти Николай Басков ногай кыскааякыга сый эткен. Биз Феруза Курманалиевнага алдыдагы аьрекетинде тагы да коьп йогары етимислерди, аьел наьсибин, куванышларды сагынамыз!

А. НАЙМАНОВ,

«Ногай даьысы» газетасынынъ куллыкшысы.

Суьврете: Ф. Дикинова.

С.БАТЫРОВ АТЫНДАГЫ
САНИЯТЛАР МЕКТЕБИНЕ – 50 йыл

Табиат коьринисининъ тынысы

Салимет Майлыбаева «Айдай юзли Мухминат» деген макаласында: «Мине мен онынъ аьлемет суьвретлери алдында, карап коьзим тоя алмай, тураман, соларга караган сайын коьз алдыма бала шагым йылысып келеди, тетемнинъ салган юмсақ оьтпеклерининъ ийисин сеземен, ошак баста олтырып, тезектинъ кызыл болып янганына коьзим тоймай карайман, анам баскан аьлемет оювлары ман кийгизде шалкаяман, оннан сонъ атка минип ясылланган шоьлимде шабаман...», – деп язады.

Кертиси мен де, Мухминат Нурадиль кызы Отевалиева табиятты туьрли божалар ман суьвретлейди. Шоьлде туьссиз коьк гуьрилдемейди, куьшли еллер эспейдилер.

Онынъ суьвретлерине карасанъ, коьз куванады. Кетенде шоьл шешекейлериннен байлам, эки тоьлы, тысында «Туье оьркеш» деп язылган ногай китап, бал татувлы ясыл армытлар эм коьгемлер.

Мухминаттынъ натюр-мортинда куьннинъ коьз алтын нурларын, толы ай ярыгын шешекейлерге себелейди. Кызартып аткан танъ, дымкыл шыкларды шешекейлердинъ япыракларына кондырып, коьшпели кумнынъ шанъын суьртип тайдырады. Шешекейлер шоьлде, юка сабакларынынъ шыдамлыгы ман яшавшылардынъ коьзле экенин аян сездим.

– Уйкен кызым Москва каласындагы банкта бас бухгалтер болып куллык этеди. Янъыларда ога «Звезда бухгалтерского аудита» деген савга тапшырганлар. Ялгыз кедем, Фархат районымызда судьядынъ коьмекшиси болып, кишкей кызым прокуратурада ислейдилер. Мени мен бирге савда исин тек келиним бардырады, ол мага ярдам этеди. Район яшавшыларынынъ янъы йылда мыратлары толсын, оларга уйкен наьсип йорайман, – деп оьз хабарын тамамлады Меньлибийке Темирова.

Н. КОЖАЕВА.

Шоьллик ямгырды куьтип турганы сезиледи. Эки юка йол да алдыга созылган. Сол йол авылга ма яде куйыга ма, яде болса, тузы шыккан такырга ма элтеегин биз билип болмаймыз.

«Сокпак – сокпакка, сокпаклар – йолга, йол болса, аькелер авылга» деп айтылган ногайда. Эгер ямгыр тамшылары ерге туьссе, тереклер суьйинер эди, ясылланар эди япыраклар, соьсиз де, шоьлдинъ коьрки ясарар эди.

Ногай шоьлде болмаган аьдем, бу суьвретти коьрсе, шоьлди эки коьзи мен коьргендей болаягына шек йок.

Онынъ яратувшылыгы акында аьлим В.Кореньяко бек ийги соьзлерди айткан. Ол М.Отевалиеванынъ яратувшылык йолы акында макаласын «Ногайский вестник» газетасында баспалаган эм онынъ суьвретлерининъ каталогын туьзген.

Суьвретши Мухминат Отевалиева бир куьнин де бос йибермеске бек шалысады. Ол буьгуьнлерде оьзининъ 50 йыллык мерекесин белгилейтаган, С.Батыров атындагы саниятлар мектебининъ окутуьшысы. Онынъ кол астында бек талаплы балаларымыз суьврет ясав усталыгына уйренеди. Ол оьзининъ окуьшысы, бу куьнлерде белгили аьдемлер ишиндеги Алибек Койлакаев пен оьктемсийди. Ол заманын аямай, аьлиги окуьшыларына Алибек акында хабарламага болады. Ол оьзининъ бос заманларында ятлавлар язув ман каьр шегеди. Биз онынъ календарь туьзип болув оьнерин де коьргенмиз эм аьли де сондай календарь туьзер деп сенемиз.

М.Отевалиева Ногай шоьлде оьскен. Сондагы оьсимликлер, кувакыклар, ямгырдан сонъгы ава ийиси, булыттан шыккан куьн коьзи, ак мамыктай булытлардынъ коькте юзип юруьви, кара кургтынъ юруьвиннен сонъ ерде калган ызы, булганган сувдынъ касында шыкылдаган шипийлер, ай ярыгынынъ сув уьстинде малкылдавы, авлактынъ ювсанлы кеньлиги суьвретшиди сукландырмай болмайды. Сол коьретаган ярасыкыкты ол ясырмай кетенге салып келеди.

Ол ата-юртынынъ ярасык табиятын юрегининъ урувы ман сезеди эм оьз ойларын суьвретлерине салып, данъ-клатпага шалысады.

Т. АКМАНБЕТОВ,

РФ Язуьшылар союзынынъ агзасы.

Суьврете: М. Отевалиева.

Яшав куьези-балалары

Оьз бактысын аьдем оьзи туьзеди демеге болады, неге десе аьдемнинъ куллыксуьерлигиннен, кыйынлыклардан коркпаганынан онынъ бактысы да туьзиледи. Бу куьнлерде район орталыгымыздагы «Эдиге», «Магнит» туькенлерининъ эм «Нур» тойлар-яхшылыклар озгарылааган залынынъ иеси Меньлибийке Темирова савда юритуьв исиндеги биринши куьнлерин эсине алады.

– Кайдай истинъ де кыйынлыклары болады, тек берилмей, арымай бардырсанъ онынъ емисин аларсынъ, – дейди ол.

Меньлибийке Темирова Махачкаладагы пединститутынъ биохимия факультетин тамамлап, 18 йыл узагына окутуьшы исин бардыр-

ган. Мединститутка окумага келген абитуриентлерге химия бойынша озгарылган сынавларда комиссиясынынъ агзасы сырасында эки йыл болган. Тыныш болмаган 90-ншы йылларда Терекли-Мектеб авылына коьшип келген эм Ногай райПО-да балалар туькенине заведующий болып туьседи, сонъ оьзи де туькен ашады. Белгили эди бизим баьримизге де онынъ ногай атлы «Азык-туьлик» туькени, кайсы шакта да онда уйкен шерет болатан эди. Заман ман бирге яшав да туьрленеди, олар ман бирге аьдемлердинъ карасы, керексинуьвлери де. Солай ок, йол бойындагы туькенлерге аьдемлер бармага суьйдилер. Соьйтип Меку (халк арасында ога соьйтип айтады-

лар) «Эдиге» деп атап, уйкен туькен ашты. Мунда азыктан, савкатлардан алып, уйшликте куланылааган техникага дейим сатылады.

– Савда исин басламага суьйген яс аьдемлер меннен келип маслагат сорайдылар, мен туькен ашпага яде баска исти басламага бир де кеш туьыл деп уйиретемен, – дейди М.Темирова.

Ясларга маслагат коьмегин эткеннен баскалай, савдашы кыскааякы коьп савалык эткен, больницадынъ балалар боьлигине ярастырув куллыклар, баскалай да коьмек эткен. Сонынъ акында сораганда, Меньлибийке Исхаковна «Яман бергенин айтар, яхшы коьргенин айтар» деп, куьлемсиреп койды. Ол хабарын куллыгыннан

балаларына коьширгенде, сеси де куванышлы болды, яшавынынъ куьези онынъ исинде туьыл, балаларында экенин аян сездим.

– Уйкен кызым Москва каласындагы банкта бас бухгалтер болып куллык этеди. Янъыларда ога «Звезда бухгалтерского аудита» деген савга тапшырганлар. Ялгыз кедем, Фархат районымызда судьядынъ коьмекшиси болып, кишкей кызым прокуратурада ислейдилер. Мени мен бирге савда исин тек келиним бардырады, ол мага ярдам этеди. Район яшавшыларынынъ янъы йылда мыратлары толсын, оларга уйкен наьсип йорайман, – деп оьз хабарын тамамлады Меньлибийке Темирова.

Н. КОЖАЕВА.

ФОРУМ

Оьткен йыл ызында

Москва каласында Ортақроссиялык халк фронтынынъ (ОНФ) «Форум действий» шарасы оьтти. Мунда 3 йыл ишинде этилген куллыклардынъ тамамы келтирилди. Форумда регионаллык штабынынъ агзасы, Дагестан Республикасында ОНФ регионаллык боьлигининъ «Билимлендируув эм маданият миллет усаьлыгынынъ негизи» ис куьбининъ етекшиси Джамбулат Магомедов катнасты.

Йыл сайын озгарылатаган белгиленген форумда Халк коьгалысынынъ мынълаган белсенли катнасуьшылары Россия Федерациясынынъ Президенти мен, ОНФ етекшиси мен йолыгыстылар.

— Владимир Владимирович россия ямагатынынъ алдында турган аьр бир борышты шешуьвге уьйкен эс беретаганынъ аьли де бир кере ашык коьрсетти. Дагестан «фронтовиклерининъ» куьш салуьвы ман региондагы актуальли маьселелерди шешпеге амал болды. Буьгуьн бизим белсенли катнасуьшыларымыздынъ республикадынъ эм савлай Россиядынъ онъайлыгы уьшин шалысуьвларына карап, биргелесип биз куьшли патшалык туьзермиз деп айтпага боламыз,-- деди Д.Магомедов Дагестаннынъ алдышы коьлем информация амалларынынъ журналистлери мен хабарласканда.

МЕРЕКЕ

Кала байрамы

Куьздинъ яйнаган, яркыраган куьбинде Буйнакск каласы оззининъ 150 йыллыгын кенъ белгиледи. Байрам куьн мунда кала яшавшыларынынъ шатлыгын боьлиспеге республикамыздынъ туьрли муьйислериннен конаклар йыйылдылар. Байрам шаралар коьп бетинде Буйнаксктынъ кала майданында оьгтилер, таза аспан астында концерт уйгынланды, спорт шаралар оьгтилер. Кала етекшилеви бас деп конакларды тарих-краевед музейине аькетти. Сонъ конаклар кала фонтанынынъ касында Дагестан халклары кулланатаган затлар, туьрли зияпетлери, миллет кийимлери тизилген выставкады карадылар эм ога йогары белги бердилер. Оннан сонъ кала администрациясында тувган каласынынъ эм республикасынынъ оьрленуьвине оз уьлисин коскан кала яшавшыларына шатлыклы аьлде Дагестан Республикасынынъ патшалык савгалары тапшырылды. ДР Халк Йыйынынынъ председателининъ орынбасары Елена Ельникова Дагестан Аькимбасы Р.Абдулатиповтынъ атыннан кутлав оькыды. Солай ок оз кутлавын кала етекшиси Закарья Амиров айтты :

— Буйнакск Совет Дагестаннынъ биринши бас каласы болган. Каламызда коьп зат биринши кере туьзилген. Айтпага, биринши типография, биринши консерва заводы эм император Александр Экиншидинъ буйрыгы ман калага багысланган 1 миллион биринши почта открыткасы

шыккан. Тагы да белгили «Дикая дивизия»Дагестан полкы бизим калада туьзилген. Онынъ орамлары ман сав дуьняга белгили язуьшылар, поэтлер, суьврет ясавшылар, музыкантлар, архитекторлар, тарихшилер кыдырганлар. Бизге эсимизде саклагандай эм оьктемсигендей затлар бар. Бизим борышмыз— Буйнакскта тувганына эм яшаганларына келеектеги несиллер оьктемсир уьшин, тийисли аьлиги эм келеектеги туьзбеге.

Солай ок кала яшавшыларын республикадынъ муниципаллык билимлендируьвлерден ваькиллер, депутатлар, республикамыздынъ ис ветеранлары, ат казанган оьктуьшылар эм баскалар кутладылар.

Шатлыклы аьлде савгалар тапшырылуьв эм йылы кутлавлар кала администрациясында айтылаьткан мезгилде кала майданында театраллык коьрсетуьв болды. Оьз оьнерлерин йыйылганларга оькешакларынынъ яратуьшылык коллективлери, дагестан эстрадасынынъ артистлери эм йыравшылары коьрсетдилер.

Тагы да стадионда, Балалар яратуьшылык уьйинде эм Балалар-ясалар спорт школасында спорт шаралар эм турнирлер озгарылдылар: айтпага, шахматлар бойынша каладынъ ашык чемпионаты, ветеранлар арасында киши-футбол бойынша турнир, Буйнакск эм Махачкала командалар арасында футбол бойынша дослык матч.

Н. КОЖАЕВА.

Суьвретте: шарадан коьринис.

ТОЬГЕРЕК СТОЛ

Яс несилди туьз йолда тербияламага мыратланып

Оьткен йыл ызында Москва каласынынъ миллет уьйинде «Яс несиллердинъ маданият-эдаплык ягыннан тербиялауьвнынъ негизи этип миллет баскалыкты эм патриотлык самосознаниеди саклав» деген темага тоьгерек стол уйгынланып оьтти. Шара уйгынлауьшысы Ногай ясларыннынъ союзы эди. Шарада йогары оькешакларынынъ студентлери, Ногай яслар союзы, яслардынъ эдаплык ягыннан тербиялав тармагы бойынша экспертлер эм баскалар ортакшылык эттилер. Тоьгерек столды Ногай яслар союзынынъ етекшиси Рамиз Утебалиев юритти. Ол йыйылганларды хош алып, шарадынъ темасын белгиледи. Ол ногай халкынынъ ваькиллерин уьшин аьлиги заманларда маданиятлык, эдаплык ягыннан тербиялав бек маьнели, актуальли экенин белгиледи.

Хабарласуьвдынъ барысында шара катнасуьшылары яс несиллердинъ маданият- эдаплык ягыннан тербиялав, яслар арасында ногай халкынынъ тарих-маданияты бойынша ой-карасларын саклав маьселелерин эм олардынъ шешилуьв йолларын карадылар.

Экспертлер яратуьшылыкка, маданиятка, спортка каратылган яслар ягыннан баславларынынъ демевлигине, миллетлер эм маданиятлар ара хабарласуьвдынъ маьнелигине эм аьлиги заманнынъ ямагатында ара аьрекет этуьвининъ маьнелигине эс бердилер.

Миллетлер ара катнасларыннынъ эм Россия халкларынынъ тарих орталыгынынъ етекшиси, тарих илимлерининъ докторы, РАН россиядынъ тарих институтынынъ бас илми етекшиси, коьплеген илми ислерининъ, сонынъ ишинде «Ногайская Орда» деген китабининъ авторы В.В. Трепавлов ногайлардынъ тарихи эм этногенези акында, сол миллет тизилисине кайдай себеплер тийгени акында хабарлап айтты.

СПОРТ

Биринши сырада болды

Бабаюрт районыннан Арслан Яллыев бу йылдынъ ноябрь айында Казань каласында оьткен спорттынъ тайский бокс кеби бойынша Дуьнялык кубогынынъ иеси болды. Россиядынъ йыйылыс куьбинде район атыннан катнасып, ол 91 килограммга дейим шеккилли яслар куьбинде кубокка тийисли этилди. Эм соны ман ол Россия куьбининъ ортак бокшасына аз болмаган косымын этти. Тамамында Россиядынъ йыйылыс куьби бас тренери В.Ильиннинъ етекшилиги мен Дуьнялык кубогынынъ ортак куьпплик эсап беруьвинде 24 алтын медалинен 15-ин алып, биринши орынга тийисли болды.

Ярыста 30 элиннен, айтпага, Франция, Канада, Тайланд эм сондай баска ерлерден 300 -ден артык спортсменлер ортакшылык эттилер. Халклар ара ярыслары 2017-нши йылдынъ 20-30-ншы июлинде оьтеек Вроцлав каласында (Польша) спорттынъ олимпийский кеби болмаган Савлайдуьнялык ойы-

Тарих илимлерининъ кандидаты, МГИМО Кавказ маьселелери бойынша орталыгынынъ бас илми куллыкшысы А. Ярлыкапов озь созинде маданият эм эдаплык оьлшемлери бойынша Кавказ халклары эм коьплеген тюрк халклары ман келисетаганы акында белгилеп кетти. Ногайлардынъ эдаплык, оьзин юритип болуьв оьлшемлерине дайым да конакты хош алуьв, ясуьйкенге сый этуьв, яс несилди тербиялауьвга уьйкен маьне беруьв болган. Эксперт аьлиги яслардынъ тувган аьдетлерин сыйлав амалларына уьйкен эс береди.

Москва каласындагы мусылманлардынъ дин управлениесининъ председателининъ орынбасары Р.Акказиев ногайлардынъ эдаплык тербиялауьвна буьгуьнлерде демевлик этип келген дин оьлшемлери бойынша айтты, ногай халкынынъ оьзин юритип болуьв оьлшемлеринде ислам дини уьйкен орынды тутатаганын да белгиледи.

Баска болып, ямагат аьрекетшиси Б.Матакаев маданиятка эм миллет самосознаниеге демевлик этетаганы акында да айтып кетти. Тувган еринье суьйим ана тилин уьйренуьвде, аьдетлерди билме-

ге ымтылуьвда, баьри яклы белсенликте аянланады. Баска халклар эм организациялар ман аьрекет этуьв, ямагатлык аьрекетлик сол затка негизлик болды.

Москва каласынынъ миллет уьйининъ яслары ман ис юритуьв бойынша боьлик етекшиси М.Вьюев йыйылганларга Москвадынъ миллет уьйининъ проектлери эм аьрекет акында билдируьвлер этти. Яслардынъ миллет биригуьвлери ара катнасуьв сулыбы ман боьлишти, баска болып, Ногай яслар союзынынъ келеекте оьсуьви бойынша оьз ойлары ман боьлишти. Сонъында Кавказ халкларынынъ Россия конгрессининъ яслары ислери бойынша комитетининъ етекшиси Д.Петросян, кумык ясларыннынъ белсенли аьрекетшиси С.Салаватов биргелес яшавга шыгарылган проектлери бойынша хабарладылар эм Ногай ясларыннынъ союзы ара катнасуьв сулыбы ман боьлистилери.

Сосындай шаралардынъ озгарылуьвы Москва каладынъ миллет уьйи мен Ногай яслар союзы ара партнерлык катнасларыннынъ беркуьвине демевлик этуьв амалы болып келеди.

биревге ол — спорттынъ бокс кеби, баскага сол зат — спорт эм фитнес, баскага куьндегилик яшав кеби болады, — деп белгилейди ол.

Суьвретте: Арслан Яллыев.

САЛИМЕТ МАЙЛЫБАЕВА, РОССИЯ ЯЗУВШЫЛАР ЭМ РОССИЯ ЖУРНАЛИСТЛЕР СОЮЗЛАРЫНЫНЪ АГЗАСЫ:

Ногайымнынъ ынжы шешеги

Карагыс айдынъ экинши куьнинде Черкесск каласындагы филармония меканында белгили шаиримиз, талаплы ногай кызымыз Фарида Сидихметовадынъ (суьврете) 50 йыллык мерекесине багысланган шара уьстинликли оьгтти.

Зал аьдемлерге толган, кирген ерде Черкесск каладынъ телеоператорлары Фарида Сидихметовага багысланган телеберуьвлерин аьзирлейдилер, колларына шешекей байламларын алган ясуьйкен аьдемлер залга ызлызыннан киредилер.

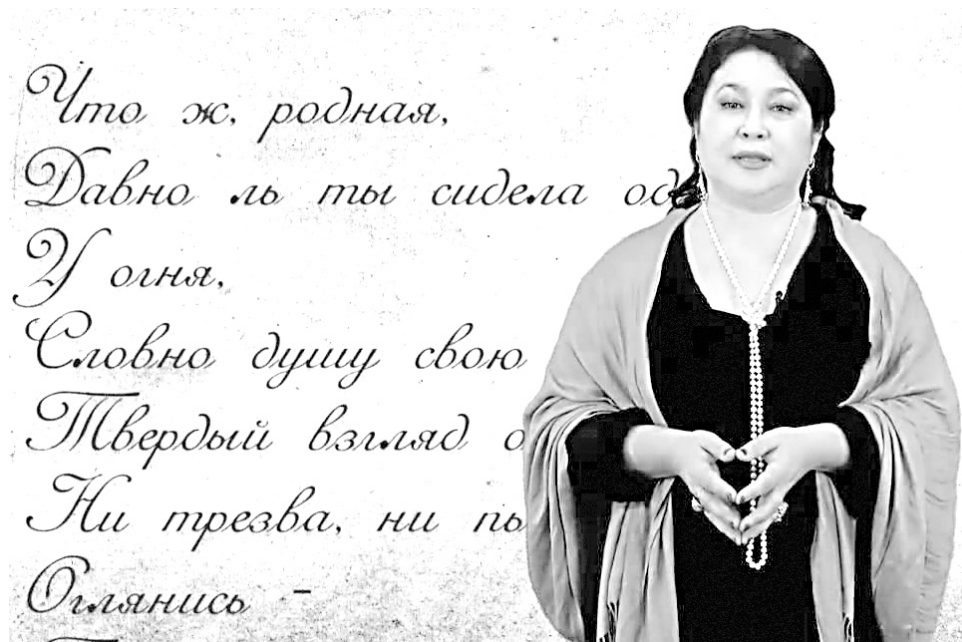
Мерекели кешликти юритуьвшилер – ГТРК куллыкшылары Радмир Жибанов эм Алимат Матакаева.

Биринши кутлав соьз бен сценага Карашай-Шеркеш Республикасынынъ миллет куллыклары эм баспа бойынша биринши специалисти Людмила Нурдин кызы Айсанова шыкты. «Суюмбике» ансамбли де оьз оьнерин ярасыклы коьрсетти.

Фаридадынъ шаирлик дунясы акында толыша ойларын филология илимлерининъ докторы, Россия Язувшылар союзынынъ агзасы, Карашай-Шеркеш гуманитарлык тергев институтынынъ тамада илим куллыкшысы Насипхан Хусин кызы Суюнова айтты.

Ф.Сидихметовадынъ оьктир тили, бирерде айындырыктай яркыраган, бирерде терен тенъиздей тынык аккан поэзиясы аьр бир оькыган аьдемнинъ юрегине синтип калады, автор оьзи оькыганда, олтырганлардынъ баьрсининъ де юреклерин ириткенин яным ман сездим, коьзлерим мен коьрдим.

Фарида Сидихметова Россия Язувшылар союзы-

нынъ сырасына 26 ясында алынган, уьйкен коьшируьв куллыгы уьшин Россия Язувшылар союзынынъ правлениесининъ ой-токтасы ман ога Антон Павлович Чеховтынъ эм халклар ара дослыкты беркиткени уьшин уллы карашай шаири Исмаил Семенов атындагы медаллери берилген. Онынъ коьплеген ятлавларына анъ салынып, йырларга айланып, ногайлар яшайтаган ерлерде ушадылар. Солардынъ бири-си «Аямайсынъ, оьзинъди аямайсынъ» деген йыры аьр биримизге ювык эм баалы. Сол йырды кешликте Алибий Романов домбыра шалып, йырлады. Дагестаннынъ халк язувшысы, Махачкаладан узын йолды кыскартып келген Б.Кулунчакова Фарида Сидихметова ман кайтитп орта оьмирлердинъ шаирлерининъ дестанларын орыс тилге коьшируьв уьстинде куллык эткенлерин эскерди.

«Ногайский район» МО администрация акимбасынынъ орынбасары Амирхан Зейнадин улы Межитов

администрация атыннан кутлав соьзлерин айтты.

Кыймаслары эм калемдаслары Эльмира Кожеева эм Салимет Нукова суьйикли аьдемине энъ де таза, шынты соьзлерин айттып, коьнъилине егтилер.

Туьрк элиннен келген конак Сами Полат ясуьйкен соьзин, автордынъ ятлавлары бойынша оьзининъ ойларын айттып озды.

Фарида Сидихметова коьп йыллар узагында шаирлик яратуьшылыгын журналистика аьрекетти мен бирге алып барады, ол Карашай-Шеркеш оькимет телевидениесинде ногай тилде телеберуьвлер юритеди эм аьр заман да туьрли кеспили аьдемлер мен кызыклы хабарласуьвлар озгарады. Сол сулыппы иси акында онынъ ис йолдаслары ГТРК директорынынъ коьмекшиси Михаил Накохов, Карашай-Шеркеш Республикасынынъ ат казанган журналистлери Светлана Шендрик, Мусали Шаков, Рабиат Кокова эм Россия Журналистлер сою-

зынынъ агзасы Галина Алиева шыгып соьйледилер. Олардынъ аьр бирисининъ соьзлеринде биз разылык, оьнерли аьдемди оьрметлев, сондай ис йолдаслары ман оьктемсуьвди эситтик.

«Ногай давысы» газетанынъ бас редакторы, КЧРдынъ ат казанган журналисти А.Атуова, ногай шаирлеримиз Асан Найманов эм Зухра Булгарова Фарида Сидихметовага исси йоравларын, багыславларын оькыдылар. Солай ок коьплеген конаклар, шаирлер, билимлендируьв тармагынынъ куллыкшылары, ясуьйкенлер суьйикли шаиримизге бир-эки авыз соьз бен болса да, разылыгын билдирмеге суьйдилер.

Йырлавшылар Мая Рамзанова, Лиза Кукоева, Татьяна Китаева яратуьшылык йолыгысты оьзлерининъ бил-бил тавыслары ман ярасыкладылар. Сондай бийик коьнъилде, бу эстеликли йолыгыста биз де ортакшылык этип, шоьлимизге канатланып кайттык.

ШКОЛА ЯШАВЫННАН

Тувган тилге – сый-оьрмет

Районымыздынъ Билимлендируьв управлениесининъ катнасуьвы ман Эдиге авыл орта мектебинде «Тувган тил дерислерде патриотлык сезимлерди тербиялав» деген тема бойынша семинар озгарылды. Онда УО методисти Секерхан Оразбаева, ерли мектеблер эм Ново-Дмитриевка (Тарумов районы) авыл орта мектебининъ оькытуьшылары шакрылдылар. Олардынъ катнасуьвы ман мектебте бай иштеликли дерислер озгарылды.

Оькытуьшылар Айган Умарова – Ф. Абдулжалиловтынъ «Атадынъ улы» деген повести бойынша, Сыйлыхан Канлыбаева «Йигит оьлсе, аты калар» деген темага С. Капаевтинъ «Суьйюви калды халкында» деген поэмасы бойынша ашык дерислер озгардылар.

Кызыклы оьгтти Мадина Канлыбаевадынъ 2-нши класс оькуьшылары ман уйгынланган дерис-проекти. Онынъ «Меним авылым», «Тувган ерди саклаганлар», «Меним авылымнынъ оьктемлиги» деп аталган кесеклери баьр-рине де ярады.

Куьшлихан Темирова, «Ногай халкымнынъ байлыгы» деп атап, 3–4-нши класслар оькуьшылары ман бирге дерис-КВН озгарды.

Дерислер кутылган сонъ баьри келген конаклар Сыйлыхан Толубаевадынъ етекшилиги мен аьзирленген «Болмаса ша халкым меним, язбас эдим алтын уьшин!» деп М. Курманалиевтинъ сыдыралары ман

аталган адабиат-аваслык композициясын коьрдилер.

Бу баьри шаралар оькуьшыларга уьйкен пайдалыгы ман озды, олардынъ юреклеринде тувган ерине, ана тилине суьйимлик сезимин куьшлендирди, Эдиге авылдынъ тарихи, онынъ туьрли заманларында яшап, халк арасында атлары сакланган ердеслерининъ яшав йоллары акында билгенлерин арттырдылар, авылдынъ коьрнекли аьдемлери уьшин оьктемлик сезимлерин оьрге коьтердилер.

Кызыксындырды оькуьшыларды дерислердинъ бири-синде конак эсабында ортакшылык эткен Карагас авыл орта мектебининъ оькытуьшысы Нурсият Зарманбетова. Ол оькуьшыларга халкымыздынъ йигит уьылы Ислам Койлубаевтинъ аьел архивиннен алынган коьплеген суьвретлерди, онынъ акында язылган макалаларды эм Орден мен саваланган документлерди коьрсетти.

Сыйлы конаклар эсабында бу шараларда Эдиге авылында туьвп-оьскен белгили ногай шаирлер Алибек Капланов эм мен суьйимлик пен ортакшыладык: Алибек Узбек улы ногай тилине оьзининъ коьшируьвинде «Подмосковные вечера» деген йырды йырлап эситтирди, мага да оькуьшылар алдында шыгып соьйлемеге сый этилди.

Эне соьйтип Эдиге авыл орта мектебинде ногай тилимизге эм адабиятымызга сый-оьрмет эттилер.

БАБАЮРТ РАЙОНЫНДА

«Айланайдынъ» дунья айланган сыйы бар

Неше йыллардан бери санят дуньямыздынъ ярасыклыгын баьри кешликлерде эм байрамларда «Айланай» ансамбли коьрсетип келеятыр. Йылдан-йылга репертуарын байытып, халктынъ коьнъилине аьр бир биюви мен, йыры ман етпеге шалысатаган ансамблимиз янъыларда Бабаюртта болып келдилер. Сол концерт акында сондагы танысларымнынъ авызыннан эситкенде, юрегиме бек йылы болды эм оьктемлигим мукаят та оьсти.

«Калай аьруьв концерт болды, аьр бир биювге келистирилген ыспайы кийимлер коьзлерди суьйинттилер. Яс йырлавшылардынъ тавыслары аьдемнинъ дуьмле муьшесин коьзады! Биз кайткымыз келмей хыйлы каты харс кагып турдык. Баьри куллыгымызды таслап барганымызга бир туьйир де кыйналмадык, кайтарасына экинши куьн концерт-

ти коьрмей оькинип калганларга онынъ хабарын айттык. Калай ярады бизге концертти юриткен Гульфия Кокоева да, яслар да!» – деп Зульмира Алыпкачева эм сондай баска танысларым бир тавыс пан коьнъилленип хабарладылар. Бабаюрттынъ сыпма-сык залы «Айланай» ансамблининъ оьнери мен уьйлерине байып кайтылар, кырдагы суьвк авады да сезбей, юреклери исси саьвлерге толды.

Ансамбльдинъ яс етекшиси Мурат Ваисов – талаплы йигитимиз кайсы ерге барса да, программасын туьрли эм кызыклы этпеге шалысады. Бу концертте каравшылар «Домбырам», «Канике» бурынгы йырларды йигитлеримиз Артур Межитовтынъ, Джамбулат Караевтинъ, Узир Наймановтынъ, Мурат Ваисовтынъ аьлемет тавысларында эситип куьезлендилер. «Меним

Ногайым» деген XVI оьмирдинъ йыравы Казтувганнынъ, «Тувган ерим» патриотлык эм «Мунъайма» деген лирикалык йырларын, Маймонида атлы классический академиядынъ выпускниги Узир Найманов табият пан берилген куьшли, таза тавысы ман йырлаганда, йыйылганлар тып-тынык болып калдылар эм, онынъ тавысына сукланып каты харс кагув ман озгардылар. Астраханъ консерваториясынынъ выпускниги, Астраханъ областининъ губернаторынынъ баргысына тийисли болган талаплы ногай ясымыз Артур Межитов, Тоьгзыншы толкында йырлайтаган яслардынъ суьйикли йырлавшы Джамбулат Караев, Астраханъ консерваториясынынъ выпускниги, «Айланай» ансамблининъ етекшиси Мурат Ваисов, Дагестаннынъ ат казанган артисти Фатима Нурлубаева, ансамбльдинъ

коммерческий директоры, йырлавшы эм юритуьвщи Гульфия Кокоева Бабаюрт районынынъ яшавшыларынынъ юреклеринде, эслеринде коьп заманга кала-як! Энди канътар айдынъ ызында Махачкалада кумык театрда озаяк концертте катнаспага ниетленемиз» дедилер бир тавыс пан йыйылганлар. Айырым эс берип айтпага суьемиз «Айланай» ансамблининъ биюв оьнери акында. Онынъ етекшиси Альмира Тунгатарова кайдай ярасык биювлер салып, юреклерди коьзгап, коьз алдымызга тарихимизди аькелип болады. «Янбийкеш» биювин коьргенде бурынгы баьтир кызларымыз коьз алдыга келдилер, «Ак шалувды» коьргенде, ислибийке кыскажыларга сый-оьрмет этемиз. Йигитлер кадалып «Харс» деген тавыс пан шыкканда, сылуьв кызлар ак-куькимик канатларын яйганда, биюв

дунясы ман куьезленемиз. Сондай ойларын Бабаюрт авылда, Астраханъ калада озган концертте де айттылар. «Йылкы сазды» домбырада Арслан Джуманбетов ойнады. «Биз бек разымыз Бабаюрт авылдынъ етекшиси Нурутдин Акай улы Нурутдиновка, районнынъ Россельхозбанк басы Хаджимурат Бояовка, Геметюбе авыл акимбасы Магомед Салиевке, больница куллыкшыларына эм савлай йыйылган халкка!» – деп хабарлайды Гульфия Кокоева.

Янъыларда районымызда «Айланай» оькимет ансамблининъ мерекели концерти озды, ол 30 йыллыгын белгиледи. «Бу куьнлерде ансамблимиздинъ оьнери мукаят та оьскен. Онынъ ишине янъы кан куйылгандай, мукаят та ярасык эм толы маьнели болган!», – дейди Сабират Абубекерова.

КЫСКА ЯНЪЫЛЫКЛАР

Дагестанды оьрге коьтергенлер

Янъыларда ДР Аькимбасы Р. Абдулатипов М.Горький атындагы Орыс драмтеатрында, «Дагестанды оьрге коьтергенлер» деп аталган биринши республикалык театраллык фестиваль-конкурсынын шатлыклы ябылувында болды.

Кешлик театраллык коьрсетуьв мен ашылды. Оннан сонъ ДР Оькиметининъ Председатели А.Карибов шыгып соьйледди. Ол театраллык фестиваль Дагестаннынъ айтылган шаирлерди эм язувшыларынынъ эстелигине сый этуьв болганын, создинъ усталарына тийисли эс этпеге керек экенин белгиледи. Онынъ созлери мен бу куьнлерде Дагестан каравшысы айтылган язувшылардынъ эм шаирлердинъ яратувшылыкларында эм бактыларында озине коьп янъы зат ашты.

Солай ок фестивалде

энь ийги спектакльлер, композициялар эм актер ислер Маданият фондынынъ акшалай баргылары ман савгалана деп сертификатлар ман белгилендилер. Оннан озгелей М.Горький атындагы Орыс драмалык театрынынъ, А-П.Салаватов атындагы Кумык анъ-драмалык театрынынъ, О.Батырай атындагы Даргин анъ-драмалык театрынынъ етекшилерди анъ-адабият композициялар туьзгени уьшин савгалар алдылар.

Солай ок шарада ДР маданият министри Зарема Бутаева, Дагестан Язувшылар соьзынынъ правление-сининъ председатели Магомед Ахмедов, Дагестаннынъ Театраллык аьрекетининъ соьзынынъ председатели, РФ театраллык аьрекетшилерининъ соьзынынъ правление-сининъ секретари, Россия халк артисти Айгум Айгумов ортакшылык эттилер.

ДР маданият министри Санкт-Петербурктагы конгрессте

Оьткен йылдынъ ызында Санкт-Петербурктагы Петропавловский беркитпедде Биринши Санкт-Петербургтынъ усталык конгресси болды. Дагестан маданият министри Зарема Бутаева белгиленген конгресстинъ пленарлык кентесинде ортакшылык этти эм шыгып соьйледди. Ол йолыгыс катнасувшыларына аьдетли маданияттынъ оьрленуьви эм Дагестан Республикасынынъ мысалында санияттынъ оьрленуьви акында хабарлады.

— Муннан коьп йыллар алдыда ерли усталардынъ ясаган затлары акында данък сав дунияга яйылган. Ога шайыт болады туьрли эллердеги музейлерде сакланатаган сол усталардынъ ясаган затлары: айтпага, Эрмитаж эм Лувр, Нью-Йорктагы Метрополитен-музей, Лондондагы Альберт эм Викториядынъ музейи.

Тагы да оз докладында ол бу куьнлерде республикада халк художестволык

усталыгынынъ затларын шыгарган 20 предприятие бар экенин айтты. Республикада курылган Россия халкларынынъ аьдетли маданиятынынъ орталыгы акында билдируьв форумда уьйкен кызыксынув тувдырды. Зарема Бутаева аьлиги замандагы «маданият ошакларынынъ» куллыгы акында хабарлады.

— Республика етекшилеви аьдетли маданиятты саклав эм оьрлендируьв халк арасында болмага керегин анълайды. Сонынъ уьшин аьвелгиден дагестан маданиятын саклар, тергер эм янъыдан тувдырар уьшин, ДР Аькимбасы Рамазан Абдулатиповтынъ баславы ман баьри районларда эм калаларда Россия халкларынынъ аьдетли маданиятынынъ орталыклары ашылды.

Тагы да З.Бутаева 2015-нши йыл Дербенттинъ 2000 йыллыгын белгилев бойынша кайдай шаралар озгарылганын билдирди.

МЕРЕКЕ

Халк оьнери оьлимсиз

Янъыларда район маданият уьйинде патшалык ногай халк фольклор-этнографиялык «Айланай» ансамблининъ 30 йыллык мерекеси белгиленди. Мерекели кешликти район орталык китапханасынынъ етекшиси С.Абубекерова юритти.

Бас деп соьз «Ногай Эл» Россия ногайларынынъ ФНКА Оьр Советининъ председатели, «Ногайский район» МО аькимбасы К.Янбулатовка берилди. Ол «Айланай» ансамбли акында, онынъ туьзилуьвинде уьйкен косым этип келген аьрекетшилерин эм ансамбль ногай халкынынъ маданият яшавында маьнели орын тутып келетаганын белгиледи. Район аькимбасы, халк маданияты оьрленуьвде эткен косымы уьшин, Россия ногайларынынъ ФНКА атынан Сый грамоталарын РФ халк артисти А.Кумратовага, РФ эм ДР атказанган маданият куллыкшысы Н.Муталлаповага, «Ногайский район» МО администрациясынынъ маданият боьлигининъ етекшиси Я. Кудайбердиевке тапшырды. Ол «Айланай» ансамблининъ аты уллы С.Багыровтынъ аты ман тар байланыслы экени, биов ансамблининъ туьзилуьвинде уьйкен косым этип келген саният аьрекетшилерди акында, ансамбльдинъ ногайлар яшайтаган шет эллери — Турцияда, Румынияда, Казахстанда эм Россиядынъ коьп ерлеринде гастрольлерде болганы акында хабарлады. Оннан сонъ соьз «село Терекли -Мектеб» аькимбасы З.Аджибайрамовка берилди. Ол, «Айланай» ансамблин 30 йыллык мерекеси мен кутлап, оларга йогары кеспилиги уьшин уьй-

кен разылыгын билдирди. Аьыл администрация атынан «Айланай» ансамблининъ етекшиси М.Вайсовка, ансамбль аьрекетшилерди А.Межитовка, Г.Кокоевага, Ф.Нурлыбаевага, Д. Караевке, эм баскаларга Сый грамоталарын тапшырды.

Фольклор-этнографиялык «Айланай» ансамблине каратылган кутлав соьзлерин Н.Муталлапова, «Шоьл тавысы» республикалык газетасынынъ бас редакторы Э.Кожиева айтып кеттилер. Шешен Республикасынан эм Ставрополь крайыннан келген конаклар да ногай халкынынъ бай маданият тарихи бары акында айттылар. «Айланай» фольклор-этнографиялык биов ансамблин 30 йыллык мерекеси мен кутладылар.

«Айланай» ансамбльдинъ коллективи туьрли туьсли ногай миллет кийимлеринде йыйылган конакларды оз оьнерлерди мен коьнйиллендирдилер.

Йыйылганлар миллет саз

алаты домбырада «Янсарай», «Канике», «Каплангерей», «Ак шалув», «Ерим меним», «Он эки оьрнек», «Азамат», «Домбыра», «Сен, данъылым», «Кайда авада» деген ногай йырлары йырланды. Ансамбльдинъ катнасувшылары крим, румын, астрахань эм баска ерлерде тураган ногайлардынъ биовлерин бийип коьрсеттилер.

Кешликтинъ сонъында сценада «Айланай» ансамбли-

нинъ туьзилуьвинде 30 йыл ишинде уьш неси аьрекет эткени белгиленди. Ансамблининъ ветеранлары да сценага шақырылып, бирге биов бийип коьрсеттилер. М.Вайсов эткен косымы уьшин ансамбль ветеранларына уьйкен разылыгын билдирип, Сый грамоталарын тапшырды.

БИЗИМ ХАБАРШЫ.
Суьвретлерде: шарадан коьринислер.

ОБНЕРЛИ ЭЛГЕ ОРТАК

Биргелес концертте

Янъыларда Махачкалада эки белгили коллективлер — «Лезгинка» эм «Донбасс» ансамбльлерининъ биргелес концерти озгарылды.

М.Горький атындагы орыс театрында сол кеште ДР Оькиметининъ Председателининъ Биринши орынбасары Анатолий Карибов, ДР баспа эм информация министри Буралят Токболатова, ДР маданият министрининъ орынбасары Мурад Гаджиев, Махачкала каласынынъ аькимбасынынъ орынбасары Запир Алхасов эм баскалар болдылар.

«Лезгинка» ансамблининъ директоры «Мир сквозь танец» программа катнасувшыларынынъ яркын коьрсетуьвлери кутылган сонъ «Лезгинка» ансамблининъ директоры Джамбулат Маго-

медов Донецк коллегаларынынъ йогары оьнер дережесин белгиледи.

— Биз «Донбасс» ансамбли мен бир сценада неше де йолыкканмыз. Бизде каравшылар алдында Кремльде бирге концерт коьрсетпеге эп болган, эм сол заман биз Махачкалада биргелес концерт коьрсетпеге токтастык. Сол ниетимизди Дагестан Аькимбасы Рамазан Абдулатиповка билдирдик, эм ол бизди яклады, — деп билдирди Джамбулат Магомедов.

Республика конакларына каратылган хошлав соьзлери мен Анатолий Карибов шыгып соьйледди, дагестаншылардынъ эм Донецк яшавшыларынынъ коьптеги дослык эм яратувшылык байланыслары барын белгилеп, «Лезгинка»

эм «Донбасс» коьптен маданияттынъ аьдемлер, халклар эм эллер дослыгынынъ белгисин алып барувшылар болганлар. Бу кешлик бизим юреклерде коьпке сакланар, — деди ол эм сол соьзлер мен «Донбасс» ансамблининъ художестволык етекшиси Ольга Горячевага ДР Оькиметининъ Сый грамотасын тапшырды маданиятлар ара байланыслар оьрленуьвине себеплигин тийгистетаганы уьшин.

Йогары кеспили биов ансамблининъ етимислерин белгилеп, Донецк ансамблининъ етекшисине ДР маданият министрининъ орынбасары Мурад Гаджиев те Грамота тапшырды.

Ольга Горячева оларды мунда йолыкканлары уьшин разылыгын билдирди. «Бизим

халклар ара дослык аьли де коьп-коьп йыллар бойы бардырылаагында шекленмеймен. «Лезгинка» ансамбли Дагестаннынъ оьктемлиги деп саналады эм бу оьктемликти сакламага керек», — деди ол.

Ансамбль коллективи атынан республика конакы Дагестаннынъ Аькимбасы Рамазан Абдулатиповка савкат эсабында Донецк усталары ман снарядлар кесеклериннен этилген кызылгуьл шешкейин калдырды. Ол кызылгуьл шешкейи — Донецк каласынынъ белгиси экенин, Донецк миллион кызылгуьлдер каласы деп аталатаганын айырым белгиледи.

Белгилев керек, концертлерден туьскен акша амаллары «Донбасс» ансамблин яклавга йиберилик.

ИЙГИ БАСЛАВ

2017-нши йыл Россияда-экология йылы

Ызгы он йыллардан бери элимизде аяр бир йыл бир маьселеге, тармакка багысланады. Солай ок янъы 2017-нши йыл Россияда экология эм айырым сакланатаган табият ерлерининь (ООПТ) йылы деп белгиленген. Озган 2016-ншы йылдынъ 5-нши январинде Россия Президентти Владимир Путин «2017-нши йылда Экология йылын озгарув акында» деген Указга кол баскан. Экология йылын озгарув бойынша комитетининъ председатели этип президенттинъ администрациясынынъ басы Сергей Иванов беркитилген.

Элимизде, савлай дуньяда экология аьллери аьруьв аьлде тувьл. Йылдан-йылга сувлар кирленеди, тереклердинъ саны азаяды, авадынъ эбиннен артык исси болувы ман байланыста сырттагы уллы бузлар ирийдилер... Экологиялык маьселелер куьннен-куьнге коьп эм оьткир боладылар. Бек уьйкен сенимлер этиледди 2017-нши –Экология эм айырым сакланатаган табият ерлерининъ йылына. Бу йылга озгарылаак экология бойынша шаралардынъ планы туьзилген. Олар 168 халклар ара, савлайроссиялык, регионаллык оьлшемдеги шаралар. Экология соравларын карар эм аьдемлер арасында экология маданиятын коьтерер уьшин бир неше уллы форумлар, слетлар озгарылаак. 5 айырым сакланатаган табият ерлер курылаак. Айтпага, «Ладожские шхеры» карель табият паркы, «Сенгилеевские горы» ульянов табият паркы эм баскалар.

Н. КОЖАЕВА.

ФОРУМ

МАДАНИЯТТЫ ОЬСТИРУЬВДЕ КАТНАСПАГА

Янъыларда Махачкалада, «Вдохновение гор-2016» деп аталып, Яслардынъ маданият баславларынынъ биринши республикалык форумы болып озды. Онда баска соравлар ман бирге, коьлем информация амаллардынъ ямагаттынъ маданиятлык туьзилуьвинде туткан орыны эм коьлем информация амалларында маданиятлык онъланысы болган материалларды кулланув деген сорав да каралды.

Форумда белгиленгенлей, «буьгуьнлерде коьлем информация амаллар эм маданият учреждениелери ара диалог белсен юритиледи. Маданият яшавынынъ баьри де белгили озгерислери коьрсетиледи. Сондай катнаас коьп йыллардан бери тутылады. Аьли бизге сондынъ кайсысын сакламага эм ийгилендирмеге керек экенин белгилев керек».

Дискуссиядынъ катнасуьвылары яслар организацияларынынъ социаллык позициясын белсенлетуьв, яшайтаган тоьгеректи ийгилендируьвге каратылган проектлерде олардынъ ортакшылык этуьвин куьшлендирмеге кереклигинде токтастылар.

Солай ок форумда маданият политикады яшавга шыгарувда яслардынъ катнасуьвынынъ ис куьнделигинде турган соравлары каралдылар.

2017-нши йыл ДАГЕСТАНДА – ФАЗУ АЛИЕВА ЙЫЛЫ

Шыгармалары асабалыкка калган

Дагестан Республикасында озган 2016-ншы йыл Тавлар йылы эди. Сол йыл мунда тавлардынъ маьселесине эс этилди. Янъы 2017-нши йыл болса республикамызда халк шаири Фазу Гамзатовна Алиевадынъ йылы деп белгиленген. Соны ман байланыста Дагестанда Ф.Алиевадынъ эстелигине деп энъ де ийги эскизлы проект аьзирлевге конкурс акында билдирилген. Онынъ катнасуьвылары тек кеспили усталар болмага боладылар. Олар оз ислерин 1-нши февральге дейим аьзир этпеге тийислилер. Конкурстынъ сырагылары 15 куьн ишинде белгили боляак.

Фазу Гамзатовна Алиева –СССР эм Россия шаири, Дагестаннынъ халк шаири, прозаик эм публицист, дагестан эм россия адабиятынынъ оьрленуьвине уллы косым эткен.

Ф.Алиева Хунзах районынынъ Гиничутль авылында 1932-нши йылдынъ 5-нши декабринде тувган. Ол

ятлавларын эрте язып баслаган, школада оькыган йылларда оны шынты шаир деп санаганлар. 17 ясындагы Фазу Гамзатовнадынъ ятлавлары 1949-ншы йыл «Тавлар большевиги» газетасында, сонъ «Дагестан комсо-

молы» газетасында эм авар тилинде шыгатаган «Татымлык» журналында баспаланганлар. Ф.Алиева 1961-нши йыл Москвадагы А.М.Горький атындагы Адабият институтын оькып тамамлаган. СССР Язуьшылар союзы сырасына кирген. Ол дуньядынъ 68 тилине коьширилген 102 китаптинъ авторы болады.

1950-1954-нши йылларда школада оькытуьшы болып куллык эткен. 1962-нши йылдан алып окуьв-педагогикалык адабиятынынъ Дагестан баспасынынъ редакторы, 1971-нши йылдан алып, 45 йыл узагына «Женщина Дагестана» журналынынъ бас редакторы болган.

Фазу Алиева «Сый белгиси» эки ордени мен, Халктынъ тыпаклыгы эки ордени мен, Тынышлык совет фондынынъ алтын медалине тийисли болган. 2004-нши йыл Россия Журналистлер союзынынъ «Золотое перо России», 2007-нши йыл Даге-

стан Республикасынынъ адабият тармагында «Дайымлык от» китаби уьшин пагшалык баргылары ман савгаланган.

2015-нши йылдынъ 5-нши декабринде Фазу Алиева оззининъ энъ ызгы тувган куьнин белгиледи. Сосы куьн оны Дагестан Аькимбасы Рамазан Абдулатипов кутлады эм Россия Президенти Владимир Путининъ буйрыгы ман «За заслуги перед Отечеством» 3-нши дережелли ордени мен савгалады. Озган йыл Дагестан Аькимбасы Рамазан Абдулатипов Ф.Алиевадынъ эстелигине багысланган кешликте оны «Ийги ана, хатын, патшалык эм ямагат аьрекетшиси, уллы соз устасы. Онынъ аты дайым да дагестан халкы ман бирге яшар» деп онынъ акында айткан.

2016-ншы йылдынъ 1-нши январинде ол бу дуньядан кешкен.

Н.ЭРЕЖЕПОВА.

Сувьретте: Ф. Алиева.

Оьктемсийди шаири мен тувган ер

Янъыларда белгили ногай шаири Мурат Алибек улы Авезовтынъ 65 йыллык мерекесине багысланып, онынъ тувган авылы Орта-Тобьбеде, яратуьшылык шара озгарылды. Шаирдинъ орыс тилинде баспаланган «Масаклар эм юлдызлар» деген китабининъ презентациясын устааа уйгынладылар эм озгардылар Орта-Тобьбе авыл шко-

ласынынъ оькытуьшылары эм окуьшылары. Конак болып шарага ногай шаирлери М.Кожаяев, М-А.Ханов, С.Майлыбаева, Г.Бекмуратова келдилер. Шарады оькытуьшылар С.Межитова эм С.Халилова юритдилер. Олар бас соьзинде шаирдинъ яратуьшылык эм яшав йолы акында хабарладылар. Оьз оьнерлерин школада окуьшылары коьрсетдилер. Мурат

Авезовтынъ «Тилею», «Аманат», «Оьтти куьним» деген ятлавларын Салият Саитова, Сабина Кишинеева, Алибек Класов, Руслан Сагиндигов ятган оькыдылар. Орыс тилинде «Масаклар эм юлдызлар» ятлавын Булат Отегенов, «Меним анамынъ юреги» деген ятлавды оькытуьшы Ф.Оразова оькыдылар. Баскалай, шаирдинъ ятлавларын Индира

Янакаева, Эльвира Исаева, Халил Халилов, Джамиля Абдуразакова, Равиль Кенжекаев оькыдылар. Мурат Авезовтынъ соьзлерине язылган йырларды анъ дерисин оькытуьшы Е.Джумагишиева, маданият уьйининъ директоры М.Кишинеев, окуьшылар Сабина Кишинеева, 10-ншы класс окуьшылары эситтирдилер.

Мурат Авезов шара уйгынлавышларга, баьри окуьшыларга, оькытуьшыларга оз разылыгын билдирди эм соьзин йиени Суьйимбике Сарсенбиевага берди. Суьйимбике ярасык этип «Николо Паганини» деген ятлавды оькыды, тоьгеректегилерге шаирдинъ де, оззининъ де сезимлерин ашык этип коьрсетти. Шаирге оз кутлав соьзлерин келген конаклар да айттылар. Магомед Кожаявтинъ яратуьшылык эм яшав йолы байланыслы шаир мен, ол бирге оькыган йылларын эсине алды, ийги йоравлар айтты. Баскалай, шаирге кутлав соьзлерин оькытуьшылар-ветеранлар М.Кокенеева, М.Баратова, маданият, КЦСОН куллыкшылары да айттылар. Мурат Авезовка оззи язган ятлавларын баслангыш класс оькытуьшысы Э.Сагиндикова эм 8-нши класс окуьшысы Залина Нурманбетова оькыдылар. Йолыгыс йылы аьлде оьтти.

Г. БЕКМУРАТОВА.

Сувьретте: йолыгыстан коьринис.

НИКОЛАЙ РУБЦОВ Кар явды...

Кар явды эм мутылды,
Коьнъл толган баьри зат.
Ап-ак карга ютылды
Коьл, агаилык, йок бир тат.
Тар орамда такырдап,
Ювырады таза ел.
Коьныравы занъырап,
Айланады тонъган Ер.
Кар туьседди тас килсеге,
Балаларга коьп сансыз.
Кар туьседди эм Россия
Кайдай кувнак, кайгысыз!..
Кар явады орап кырды,
Яналаклар туьседди.
Яшав бирде эмлей янды
Ап-ак ярлык туьси мен.

Коьширген М-А. Ханов.

ХАЛК АВЫЗЫННАН

Атайлардан калган асыл соьз

- * Ел болмаса, сувык йок.
- * Мал болмаса, ювык йок.
- * Эшектинъ юги авыр болса, йорга болар.
- * Бир куьн туздаьм таткан
ерге мынъ кере салам бер.
- * Алты ясарлык алыстан келсе,
алтыс ясарлык алдына шыгар.
- * Тама-тама коьл болар.
- * Авырув арсланды аттан йыгар.
- * Уялмаган бетке – кара казан.
- * Акыл яста тувьл – баста.
- * Эшектинъ – эти арам, кыйыны – алал.
- * Оьнери бардынъ корлыгы йок.
- * Наьлет – наьлетлигин,
ийт ийтлигин этпей коймас.

- * Коьз коьрмегенди юрек суьймес.
- * Уьй меники деп соьйлеме,
уьй артында кулак бар.
- * Ят еринде султан болганнан,
оьз еринъде ултан бол.
- * Коьпти таппаган азды да таппас.
- * Увылым, сага айтаман, келиним,
сен тынъла.
- * Коьздинъ шайыты – кулак.
- * Язда мыйы кайнаганнынъ
кыста казаны кайнар.
- * Куьлте туьсти, куьз туьсти.
- * Агасы бардынъ ягасы бар,
униси бардынъ тынысы бар.
- * Кол колды ювар, кол бетти ювар.

ЙОЛЫГЫС

Ногай халкынынъ негизли маъселелери каралды

Янъыларда Мусылманлардынъ Дин управлениесининъ маданият-ашыкландырув эм тыншаюв орталыгынынъ конференц-залында «Ногайлар ямагаты» деген Регионаллык организациясынынъ активи Москва каласынынъ йогары окуп ошакларынынъ ногай миллетли студентлери мен йолыгыс озгарды.

«Ногайлар ямагаты» деген регионаллык организациядынъ етекшиси озъ созбинде ногай халкынынъ негизли маъселелери, организациядынъ аьрекети акында хабарлады. Ногайлар яшайта-

ган баъри регионларыннан ваькиллер бар эдилер. Йыйылган студентлер халкымыздынъ миллет маданиятын саклавга каратылган шарады озгарганы ушшин уйгынлавышыларга озъ разылыкларын билдирдилер.

«Ногайлар ямагаты» деген организациясы Москва каласында окыйтаган студентлери мен, кызыклы эм маънели яшав сулыбы болган ногай миллет ваькиллери мен йолыгысларды келеекте де уйгынламага деген мыратларды алдына салатаганын билдирди.

МАВЛИД АЙЫ БОЛЫП ОЗДЫ

Юреклерге ийгилик эндирип

Кудайымыздынъ энъ суыйикли пайхамбары Мухаммад (Алладан ога тынышлык эм разылык) тувган Раби-уль-авваль айында Ногай район Имамлар советининъ аьрекети мен баъри де авылларда мавлидлер озгарылды.

Сондай мавлид янъыларда Кара-Сув авыл межигитинде болып оьтти. Йыйылган ямагатты район Имамлар советининъ председатели, Терекли-Мектеб авыл межигитининъ имамы Мухаммад-Расул Атангулов мавлид айы ман кутлады. Ол Мухаммад пайхамбар (Алладан ога тынышлык эм разылык) дуыйсемби куьн 12-нши декабрьде тувганын эм быйыл да онынъ тувган куьни 12-нши декабрь дуыйсемби куьнге келетаганын белгиледи. М-Р.Атангулов оьрметли пайхамбарымыздынъ (Алладан ога тынышлык эм разылык) тувган айын дуалар, Куранды окуп ман, ийги тилеклер, садака беруьв эм аьруьв хасиетимиз бен аткарайык деди.

Мавлидте аятлар, дуалар, Алладынъ элшисининъ (Алладан ога тынышлык эм разылык) сыйына коьп назмылар

окулды. Оьзлерининъ ийги йоравларын авыл межигитининъ имамы Солтанмурат Маушев, авыл ясуьйкенлери Камбий Бекмурзаев, Енали Копиев, авыл аькимбасы Янибек Динакаев, дин аьрекетшилери Биарслан Зарманбетов, Махач Муллаев айттылар.

Онынъ артыннан уллы юма куьн Ногай районы бойынша «Инсан» саваплык фондыннынъ кезекли акциясы оьткерилди. Бу фонд 3 айда бир кере саваплык акциясын озгарады. Акция ман «Амалы болмаган аьр бир уйге – азык-туьлик» деген, аьр бир керексинетаган аьдемге бирер кутык азык-туьлик йыйынтыгы уьлестириледди. Баъриси район бойынша 93 аьеллерге 240 сондай кутык уй-уйге эм аьр аьдемге элте-нип берилди.

М. ЮНУСОВ.

Суьвретте: Кара-Сув авылында мавлидте.

Элина Аджигельдиева

Аьдемнинъ байлыгы – денининъ савлыгы

Газетадынъ сыйлы окупшылары! Сизинъ назарынъыздынъ алдына салынган бу куллыкты 2011-нши йыл Хасавюрт педколледжининъ Терекли-Мектебтеги филиалынынъ 4-нши курсынынъ окупшысы Элина Аджигельдиева язган. Белгили шаиримиз Салимет Майлыбаева редакцияга келип, мага «Бу меним келинимнинъ курсовой куллыгы эди. Соны карап шыга койтагы. Ярайтаган болса, газетада да баспаларсыз» деп калдырып кеткен эди. Сандыкты ашып карап, онынъ ишиндеги казнага аьдем кайтип сукланатаган болса, соьйтип мен де Элина Аджигельдиевадынъ язганларын окуп караганда, онда кайдай шынты байлык бар экенине аьжейипсиндим. Онда бурыннан алып бизим халк оьзин туьрли авырувлардан кайтип эмлеп келгени, баскалай айтканда, ногай эликлер акында кайдай бай билдируьвлер бар экен! Солай ок ногайдынъ денге ягымлы, эмге яравлы аслары, ишимликлери акында да хабарланады. Тек яс тергевшимиз ногай халк эликлерди туьркимлерге боьлип, аьр кайсысын озъ орынына салып, йорыкластырган болса, тагы да аьруьв болаяк эди деп ойлайман. Куллыктынъ тагы да бир ийги ягы бар. Ондагы бай билдируьвлерден баска болып, куллык оьзи де усташа, йогары дережеде язылган. Сонынъ ушшин де оны аьр ким де суьйип окуп деп ойлайман.

Элина Расул кызы Аджигельдиева 2015-нши йыл КЧГПУ-дынъ филология факультетин кутарган. Бу куьнлерде ол алыстагы Усинск каласында куллык этеди.

МАГОМЕТ КОЖАЕВ

КИРИС СОЪЗ

Мен дайым да ясуьйкенлер айткан «Аьдемнинъ байлыгы – денининъ савлыгы» деген созлер акында ойланатаган эдим. Эм мени дайым да бурынгы аьдемлердинъ терен ойлары, акылы, сулыбы кызыксындаыратаган эди, боьтен де, авырийтаган аьдемлерди усташа эмлеп болувары. Коьп хабарларды тетем Таьтлехан Телекниязовадынъ авызынан эситкенмен. Бала шакта онынъ аьлемет хабарларын суьетаган эдим. «Алдын доктыр болмаганша, авырыган аьдемлерди кайтип эмлегенсиз?» деген соравыма: «Кызым, ол замандагы эмишлер буьгуьнги доктырдан да куьшли болганлар. Ава таза, берекет оьзлериндики, кара куллык куьш берген, сонынъ ушшин бурынгы аьдемлер бек болганлар эм коьп яшаганлар» деп айтатаган эди тетем, ак тастарынынъ ушы ман манълайын сыйпап. Сонынъ ушшин мен бу темады суьйип яздым эм окыганларга да кызыклы болар деп сенемен.

САВЛЫК АКЫНДА АЙТУВЛАР

* Ярлыдынъ байлыгы – денининъ савлыгы.
* Дуныя коьшкен байлыгынъ болганша – дуныя коьширген савлыгынъ болсын.
* Авырувдынъ алдын ал.
* Авырув атган йыгар.
* Айланган авырув алмай коймас.
* Кысынъ туман болсын, маразынъ тымав болсын.
* Сав баска – сатлык мараз.
* От йылув берер, савлык шатлык берер.
* Коьзинъ авырыса – колынъ

тый, ишинъ авырыса – тамагынъ тый.
* Эриншек авырув табар, ислеген савлык табар.
* Эриншектинъ авырувы коьп болар.
* Оьт те дарман болып болар.
* Коьз авырувы коьринеди, юрек авырувы ясырынады.
* Авырыган тири, оны коьрген оьли.
* Авырув шыкса, оны эмлемге эп те табылар.
* Дарманнынъ оьзин коьп ишсенъ, увга айланар.

САВЛЫК АКЫНДА АКЫЛЛЫ ОЙЛАР

* «Оьзинъыздинъ савлыгынъыз акында эртенги шакта эм язлыкта билерсиз». (Г.ТОРО.)
* «Яшавдынъ баъри ярасыклыгыннан да савлык сондай да артык: сав ярлы авырийтаган ханнан наьсипли». (А.ШОПЕНГАУЭР.)
* «Аьдем юз ясына дейим яшамага болады. Биз оьзимиздинъ осаллыгымыз бан, эриншеклигимиз бен оны кыскартамыз». (И.ПАВЛОВ.)
* «Сабырлыксыз, таьтли

яшав суьйген яслык картлыкка тозган кевдеди еткереди». (ЦИЦЕРОН.)
* «Акылынъыз дурыс ислегенин суьйсенъыз, озъ савлыгынъызга, каркыранъызга аьруьв каранъыз». (ДЕКАРТ.)
* «Энъ ийги дарманлар – таза ава, сувык сув, пышкы эм балта». (В.ПОЛЕНОВ.)
* «Инсан – табияттынъ энъ баалы тувдыгы. Ама табият байлыгы ман сукланып яшав ушшин ол сав, куьшли эм акыллы болмага керек». (Н.КАРАМЗИН.)

НОГАЙ ХАЛК ЭЛИКЛЕР ЭМ ЭМЛЕВЛЕР

ИРИМШИК СУВ

* Ол бек пайдалы ас казаны авырыган аьдемге, аш курсакка ишуьв керек.
* Шашларды иримшик сув ыспайы эткен, оны ман басты ювса – кайызгак болмаган, шаш туьспеген, шашлар койы эм йылтыравык болган.

ШЕШЕК МАЙ

* Шешек май – ол язлыкта этилетаган май. Сыйырлар туьрли пайдалы оьленди ашайдылар, сога коьре суьти де, майы да бек пайдалы деп саналады.

* Сисикке шешек майга тузды косып якканлар., ол сисикти тез тайдырган.

ИЙТТИНЪ СИЛЕКЕЙИ

* Ийттинъ силекейи коьп авырувлардан эм болады. Ярага май ягып, оны ийтке ялатса, яра бек тез битеди.

* Силекейди эртен турганда ок аяктынъ шыгып баслаган суьелине якас, бек аьруьв болады.

* Силекейди юка этип кесилген сабынга ягып турып, оны иринли сисикке салса, ол иринди бек аьруьв сувырады.

* Силекейди эртенги шак шылпыкланган коьзге де якасанъ, бек аьруьв болады.

КЫМЫЗ

* Кымызды ким ишпеген, кызды ким айттырмаган деген такпак халкымыздынъ кымызды бек суьйгенин эм йыйы кулланганын коьрсетеди.

* Кымыз – байтал суьтиннен этилген бек пайдалы ишимлик.

* Байталды савып, суьтин йылы ерге салып, уйыткы косып койганлар, уйыганда яхшы тазаланган эм ишкенге куьш берген.

* Кымыз боьтен де карын, шек авырувларды эм оьпке маразды эмлейди деп санаганлар.

* Ат суьти, аьлимлер айтканлай, ана суьтине ювыклап келеди. Ана суьтинде туьрли витаминлер, минерал тузлар коьп. Якутлар оьзлерининъ узак оьмир яшавынынъ себебин кымыз ишуьвден коьредилер. Ногайлар кымыз акында мутканлар.

(Ызы болаяк.)

Тили шебер, калеми ыткыр

Солтахан Аким улы Аджигов белгили язувшы, шаир, журналист, Карашай-Шеркеш Республикасынынъ халк язувшысы, ат казанган журналисти, Россиядынъ Журналистлер союзынынъ эм Язувшылар союзынынъ агзасы.

С.Аджигов 1979-ншы йылдан алып адабият ынери мен каър шегеди. Солтаханнынъ ана тилинде: «Яшав сокпаклары», «Талака», «Туьсли туьслер», «Маслагат тоьбе», «Занъыравык

даваз», «Атадынъ насихаты», «Толкынлы буйратлар», орыс тилинде: «Дом на ветру», «Степь» деген китаплери баспадан шыкканлар. 2014-нши йылда С.Аджигов балаларга деп багыслап «Кужырлы сандык» деген хабарлар йыйынтыгын аьзирлеп, Карашай-Шеркеш китап издательствосына берген.

Язувшылар, шаирлер баскалардан баскаланадылар дейдилер бизим халкта. Дурысында да ынер дуниясы талаплы аьдемди есирине алады. Айлак

та бек бу аьлиги алдавшы-камтувшы яшав коьп аьдемлерди сындыратаган болса, шынты язувшыды мукаят та беркитеди.

С.Аджиговтынъ асарлары совзлерге тар, ойларга кенъ. Белгили язувшыдынъ ынер ыьриси кенъ – ол хабарлар, повестьлер, куьлкили хабарлар, миниатюралар, ятлавлар, йырлар, пьесалар язады. Онынъ тили шебер, калеми ыткыр. Ногайымыздынъ ишки дуниясы бай, зейинли, талаплы инсанлары коьп экенине Солта-

ханнынъ ынери мен танысув аян шайыт болады. Ызгы заманларда ол «Коьнъилимининъ толкынлары» деген ятлавлар йыйынтыгын аьзирлеген. Сога Солтаханнынъ туьрли заманларда язылган ятлавлары киргистилген.

Редакцияга Солтаханнынъ ата юрты – Терекли-Мектеб авылына багыслаган ятлавларын йиберемен.

КУРУПТУРСЫН МАМБЕТОВ,

РФ Язувшылар союзынынъ эм Журналистлер союзынынъ агзасы.

СОЛТАХАН АДЖИГОВ

Дослар

Эски бав-терек эм эски мектеб,
Эски сокпак озган йылларга аькетер.
Таныс елемик, эсип эртерек,
Бетти сыйпап, узын шашымды уьрпейтер.

Яслык ойынлар, дайымга дослар:
Акыр Шапав, Сталинбек эм Сейпуьв.
Айлы кешелер, айтылган антлар,
Мыратларымызды юлдызга ушыртуьв.

Дайым эсимде ялпылдак тенълер:
Дуныядан тайган Сейпуьв эм Асанбий.
Калган досларым – эсейген эрлер,
Кайшан йолыгыс сийрек болды экен?

Таркап мыратлар, озаяк заман,
Бизди, дослар, эски бав-терек косяк.
Онда сокпаклар – юрекке дарман,
Эсти йыйдырар вакыт болаяк.

Терекли

Ногай Элим!
Сенде шоьлим,
Атам мени Солтахан деп атаган.
Ата юртым,
Тувган ерим,
Мунда меним
бактым-капым ашылган.
О, Терекли, Терекли!
Ногай шоьлдинъ юреги.

Эски бавда эски мектеб.
Мунда окуп,
ногайлыкты сакладык.
Шет ерлерди
Сынап-терген

Ата юрттынъ алаллыгын
анъладык.
О, Терекли, Терекли!
Калай бизге керекли.

Кайттым шоьлге,
Коькишил коьлде,
Эски бавда яслык шагым
тыгылган.
Мунълы болып
Ят юргенде
Ата юртка кайтар йолым
табылган.

О, Терекли, Терекли!

Ата юртым

Тувган ата юртым,
коьркем йырым,
Коьк куьмпез тоьбеси кенъ
сарайым.
Танъ ман туруп карайман
эректен
Ашык па, ябык па кас-кабагынъ.

Ойнап ыскен ер, балалык ягым,
Бавдагы тереклер
коьгилдим сагын.
Артезиан сувынъды симирсем –
Зем-зем куйылып дениме лаьжин.

Уьйим. Ак тастар ана явлыгы.

Толгавынъ токсан ата авылым.
Коьзим талганиша карап узактан
Не этип, кайтип сага ярайым?

Алавы йылы кып-кызыл танълар,
Кешки тойларда тартылган
анълар.
Куйып явган алтын бийдайдай
Туьнде явдыраган мынъ юлдызлар.

Тувган юртта тереклер
айлак бийик,
Буйратлы тоьбелер уьйик-уьйик.
Ата юртым йыйы эсима туьседи
Шоьлимнен эскен елемик кимик.

Кешиккен йолавшы

Каранъа кешедe кешиккен йолавшы
Артезианнан аккан сувды ишеди.
Буьгилген эм энъкейген,
эсейген йолавшы
Тереклидинъ сокпагында не этеди?

Тасланган бавда онынъ
балалыгы калган.
Тувган Тереклисин танымай
калды ма?
Куьв шоьлин таслап кетип,
яслыгын йойган
Кешиккен йолавшы ыьзим-ав
болдым ма?..

Абам язган ак кагыт койнымда,
Донъгелек ювен эки колымда.
Темир туларым –
«Жигули» маьшин,
Тагы мен шилле шоьлдинъ
йолында.

Шаша йол Карагас – Терекли,
Коьнъилимде коьк сагындай.
Йол бойлап созылган тереклер
Шоьлимнинъ тамам
кушагындай.

Шыраклары ман
мага коьз кысып,
Кызыл «Мерседес» озды
копарсып.
Аьши, кайгырмас,
явапка пыйылдап,
Йолды бердим,
йол шетке йылысып.

Боранишы юртта сылуьв
кол булган
Токтаган.
Капыма келди йоргалап,
Маьшинге олтырды
озган яслыгым,
Ясарып газга бастым кыпынълап.

Тезден коьринди авыл Терекли,
Мен энди, карындас,
кувнак юрекли.
Маьшиннинъ моторы
йырлап-зуьвылдап,
Мени сагынган юртка еткерди.

Шаша йол Карагас – Терекли,
Коьнъилимде сен коьк сагындай.
Йол бойлап созылган тереклер
Шоьлимнинъ тамам
кушагындай.

Йолда

Калай аьруьв

Тагы келдим шоьлдинъ ыьзеги
Тереклиге.
Баягы бав-терек шетте эски
мектеб.
Кайсы каьрим калган оранып
тереклерге,
Ялкувлы коьнъилим яслыгыма
элтен?

Тагы авылымнынъ эски
бав-терегинде,
Ишейим яслыктынъ
артезиан сувын.

Яслык ызым калган татавыл
этегинде
Ах, тагы ишсем деш суьйимнинъ
таьтли увын!
Тагы мен яс йигит, коьл яга,
таса сокпак,
Алыс арманда акшыл суьлдеринъ
туьзуьв.
Узын шашларынъ белден,
авызынъ тап оймак,
Эсимде, эсимде!
Юртта калай аьруьв!

Эски бавда

Ата юртта сагынып, эс актарып,
Бир аьсерге заманды
арт кайтарып.
Эски бавда эсли теректинъ
Япыраклы бутакларын

колым ман керермен.
Белки, сонда янга керекли
Яс атамды эм анамды
сагындай коьрермен.

ПРОКУРОР АНЪЛАТАДЫ

Призывниклердинъ ыхтыярлары эм борышлары

Аскершилик борышын толтырув ясына етискен граждандар военкоматларга повесткалар бойынша келмеге борышлы, сол ок повесткада шакырувдынъ себеби коьрсетилениди. Призыв комиссиясынынъ йыйыны басланганша граждандар медициналык тергевлерди оьтгедилер, сонынъ сырагысында аьр кимнинъ аскершилик борышты толтырувга аьзирлигининъ категориясы белгилениди. Призывниктинъ авырувлары бар болса, ога соларды шайытлайтаган документлерди йыйнамага эм куьнибурын военкоматка еткермеге керек.

Гражданиннинъ аскершилик куллыгына аьзирлик категориясы белгиленген сонъ, призыв комиссиясы «Аскершилик борышы эм аскершилик куллыгы акында» деп аталган Федераллык законнынъ 28-нши статьясынынъ 1-нши кесегинде коьрсетилген карарды кабыл этеди. Олай дегени, аскершилик куллыгына шакырады яде сога тентлес граждандык куллыгына йибереди, призывтан кесек заманга иркилуьв бередиде яде призывтан босата-

ды яде аскершилик борышын толтырувдан босатады, запас эсабына киргистеди.

Айтылган законнынъ 24-нши статьясында призывтан иркилуьвдинъ баьри туьрлилери де коьрсетилген, олар доьрт туьркимлерге боьлинген: медициналык (айырым заманга савлыгы осалланса), билимлендируьв, социаллык (аьел борышлары) эм кеспилик.

Призывтан иркилуьв туьркимлерининъ аьр бирисининъ оьз баскалыклары бар (солар баьриси де белгиленген 24-нши статьяда коьрсетилген). Призывтан иркилуьвди тек призыв комиссиясы оьзи бермеге болады, баска бирев де берип болмайды. Иркилуьв каьгтын алув уьшин керекли баьри документлерди де призывник оьзи еткермеге тийисли.

Гражданин призыв комиссиясынынъ карары ман макул тувыл болса, ол сол карарды кала призыв комиссиясына яде судка тергевге йибермеге болады. Мундай аьлде кабыл этилинген карардынъ толтырылувы токтатылады.

Россия Федерациясынынъ Административлик ыхтыяр бузувлар акында кодекси мен аскершилик эсабын юритуьв тармагында болааган ыхтыяр бузувлары уьшин административлик яваплык каралады. Олай дегени, аскершилик эсабында туратаган яде турмага борышлы гражданиннинъ белгиленген заманына эм ерине шакырув каьгты (повестка) бойынша эш бир тийисли сылтавсыз келмегени, аскершилик эсабына алынув уьшин, муниципаллык образованиесининъ тысында орынласкан янты яшав ерине коьшкенде аскершилик эсабынынъ документлерине туьрленислерди киргистуьв эм аскершилик эсабыннан таюв уьшин военкоматка токтастырылган заманында келмегени уьшин. Оннан баскалай, уьш айдан артык заман болжалында бир еринде турувы яде Россия Федерациясыннан алты айдан артык заман болжалына шыгып кетуьви яде Россия Федерациясына кайтып келуьви, солай ок белгиленген заманына аьел аьллери, билими, ислейтаган орыны яде ис дережеси, муниципаллык образованиеси яде туратаган ери туьрленуьви акында тийисли заманында билдирмеви уьшин коьрсетуьв этилинеди яде юз маьнеттен бес юз маьнетке дейим административлик штраф салынады (РФ КоАП, 21.5-нши статьясы).

Солай ок административлик яваплыгына гражданиннинъ медициналык тергевлерден яде граждандарды аскершилик эсабына алув бойынша комиссия йиберетаган тергевлерден яде призыв комиссиясынынъ йиберуьви мен медициналык тергевлерден бас акашканы уьшин (РФ КоАП, 21-нши статьясы) де йолктырылады.

ол декрет отпускка дейим ис аьрекетин бардырмага, бала тувганша, тувганнан сонъ да тийисли тыншаюв куьнлерин алмага ыхтыяры бар.

А. ДИЛЬМАНБЕТОВ,
Ногай район прокуратурынынъ орынбасары, юстиция киши маслагатчысы.

«ЭКОНОМИКАДЫ АККА КАЙТАРУВ»

Коьп шыктаж этпей, онъармага боласыз

Байырлыкка ыхтыярды туьзетуьв бойынша Федераллык законодательствосы ман бир неше амаллар каралган. «Авыр муьлкке байырлык ыхтыярын регистрациялав акында» деген 122-нши Федераллык законуна коьре муьлктинъ иесине ерди межелев, ер участогын белгилев, ер участогына ыхтыяр туьзетпеге эм регистрация этпеге керек болады. Ама ерди межелевди оьткеруьв уьшин ер участокларынынъ эм авыр объектлерининъ иелери айырым финанс карыжларын шыктажламага тийисли боладылар.

Сондай шыктажларды коьп йибермес уьшин, «дача амнистиясынынъ» коьмеги мен байырлыкка ыхтыярды туьзетуьв ниет пен экинши онъайлы эм карыж шыкпайтаган йорыкты кулланмага болады.

Сойтитп, 93-нши Федераллык законы ман 122-нши Федераллык законуна межелев ислерин оьткермей де, алдынгы эсапланган ер участоклары бойынша байырлыкка ыхтыярларды туьзетпеге ярайтаганы акында туьрленислер киргистилген. Сойтитп соларга финанс карыжларын этуьв койдырылган. Байырлыкка ыхтыяр беруьвдинъ бу варианты тек ГКН-де билдируьвлери бар болган, олардынъ кадастр номерлери, майданы, баасы белгиленип, ама байырлык ыхтыяры бойынша билдируьвлери йок болган ер участокларына тара-

лады. Ер участокларына байырлыгы акында ыхтыярларды алув уьшин регистрация юритуьвши органларына тоьмендеги документлерди туьзетип аькелуьв керегеди:

– байырлыкка ыхтыяры патшалык регистрациясын оьткени акында;

– патшалык пошлинасын (350 маьнет кадеринде) тоьлев акында;

– физический лицодынъ менлигин шайытлайтаган документ (нотариус пан белгилеген сенимли аьдемнинъ ыхтыярларын беркитуьвши доверенность);

– ер участогына гражданиннинъ байырлык ыхтыярын патшалык ягыннан регистрациялав уьшин документ-негиз.

Солай ок сондай документ эсабында гражданиннинъ ер участогына ыхтыярын токтастыратаган яде шайытлайтаган кайдай ды баска бир документ. Соны ман бирге бу документте ер участогын эсапка алув уьшин керекли баьри реквизитлери де болмага тарыгын билмеге тийисли болады. Дурысын айтканда, документлердинъ бириси деп муниципаллык образование администрациясы ман ер участогын беруьв акында шыгарылган токтас яде ер участогын сав яшав оьмири узагы байырлыкка алувы акында шайытлама яде поселениелерде болааган похозяйстволык китабиннен алынган выписка да саналады.

Ыхтыярды тийисли кепте кулланув

Ис келисуьвининъ болжалы битип, куллыкшы ис орынын босатканнан сонъ, ол шаркы авыр экени акында ис пен пайдаланушыга билдирсе, оны куллыкка калдырмага керек пе? – деген соравга прокурор булай явап бередиде.

Эгер куллыкшыдынъ ис келисуьвине коьре, тийисли ис болжа-

лы биткеннен сонъ, ис пен канагатлавышга оьзининъ шаркы авыр экенин билдирсе, ол оны кайтадан, декрет отпускка дейим куллыкка алмага борышлы тувыл. Ама куллыкшы ис келисуьви биткенше, куллык пан канагатлавышга, тийисли медициналык справкага коьре, шаркы авыр экенин билдирсе,

ОПЕРАЦИЯ ЮРИТИЛЕДИ

Пешлеринъизди карап ягынъыз

Йыл сайын да сувык замандардынъ келуьви эм пеш ягув заманы басланувы ман бирге турак уйлерде от туьсуьвлер оьлшемми коьбееди. Электройыльпув эм пеш алатларын кулланган аьсерде от туьсуьв кавыфсызлыгынынъ йорыкларын бузувлар уьйкен баьле кептирмеге болады.

Соны ман байланыста Южно-Сухокумск кала, Тарумов эм Ногай районлары бойынша 7-нши номерли Россия МЧС Бас Управлениесининъ Дагестан Республикасы бойынша тергев аьрекетининъ эм алдын шалув куллык боьлигининъ куллыкшылары сентябрь айыннан алып «Пеш ягув» операциясы эсабында шаралар оьткердилер.

Белгиленген операциядынъ бас ниети – пеш ягув заманына аьзирлик коьруьв аьсеринде, солай ок савлайы куьз-кыс от туьсуьв ягыннан кавыфлы заманында объектлердинъ от туьсуьв кавыфсызлыгын канагатлав, сонынъ санында анълатув эм от туьсуьвге карсы пропаганда

куллыкты юритуьв.

Пешти ерлестиргенде эм пеш ягув заманында кулланганда сизинъ эсинъизди тоьмендеги йорыкларды тутувга каратамыз:

– пешлер эм баска туьрли уй йылытув алатларынынъ норма ман токтастырылган исси конструкциялардан айырушы отка карсы боьликлери болмага тийисли. Ягылатаган пештинъ боьлиги 38 сантиметрден кем болмага керек тувыл эм онынъ косымша айсбест изоляциясы болмага тарык;

– пешлердинъ капаклары иске яравлы болмага, капакгы астына агаш полга 50х70 сантиметр оьлшемли калай каьгылмага керек;

– заман-заманы ман туьтин шыгатаган трубаларды солардынъ ишинде йыйналатан курымнан тазаламага тийисли (уьш айда бир кере);

– пештен шыгарылган куьл эм янган агаш-коьмир уьстине сув куйылып,

соларды кавыфсыз ерге айырмага тарык болады.

Оннан баскалай, пешке ягатаган отынды кулланув йорыкларын да мутпанъыз:

– агаш каьыкларын, увакларын, йинъишке кесеклерин пеш астында саклав керегеди, солай ок пеш уьстинде агаш отынды куьрптага, сонынъ йогарына кептируьв уьшин ювылган кирди илмеге ярамайды;

– коьмир, кокс эм газ бан якпага ярамайтаган пешлерди солар ман якпага керекпейди;

– янып турган пештинъ юьыгына муьлкти, пердевлерди эм баска туьрли янмага амырак затларды орынластырмага керек тувыл;

– янып турган пешти бираз заманга да каравсыз калдырмага ярамайды.

Янайткан пеш янында ялгыз кишкей балаларды калдырманъыз!

М. МАГОМЕДОВ,

Россия МЧС Бас управлениесининъ ДР бойынша ОНД эм ПР боьлигининъ

7-нши номерли боьлик начальнигининъ куллыгын юритуьвши.

ЙЫЛ ШАХМАТИСТЛЕРИ

Патшалар ойынынынъ
яс усталары

Шахмат ойыны – ол уйкенлердинъ де, кишкейлердинъ де суыйикли ойыны. Боктен де оны ман бала шагында танысканларга бу ойын сав оьмири бойы кызыклы эм пайдалы болып калады. А эгер шахмат пан сав аьелинъ, кардаштутванларынъ да аьвлигетаган болса ша?..

Наиля эм Ренат Озганбаевлер – А.Ш.Джанибеков атындагы орта школасынынъ окувшылары. Бириншиси – 5-нши «в», экиншиси – 1-нши «в» классларда окыйдылар. Ренат – 4 ясыннан, Наиля 5 ясыннан алып шахмат ойнайдылар. Ойнамай да кайтип болсын, эгер атасы Камиль эм анасы Маржанат та бу ойынды суыйип ойнайтаган болсалар. Аз десенъиз, атайлары Ахмат пан тетейлери Сыйлыхан, нагашаталары Сейпу Бекбулатов (яткан ери еннетли болсын) эм олардынъ сав аьели аьр кеше сайын шахмат майданында «согысып» келедилер.

Наиля аьли 2014-нши йылда Махачкалада республикалык «Ак ладья» балалар шахмат турниринде ортакшылык эткен. Сол йыл онынъ ушин емисли йыл болып оьтти. Наиля баслап республикалык тур-

нирде 1-нши орынды алады. Сол йыл ол Анапада оьткен балалар шахмат ярысында да енъди эм тагы да йогары орынды бийлеп кайтты.

Тек янъыларда Россия Конституция куьнине деп «Ногайский район» МО администрациясы район окувшылары арасында шахмат турнирин озгарган эди. Сонда баьри район школаларынынъ да яс шахматистлери катнастылар. Бу ярысларда 5-8-нши класслар арасында Наиля эм 1-4-нши класслар арасында Ренат экеви де енъувши болдылар. Олардынъ ойынына тренер Аскер Шувалиев йогары белгисин береди. Наиля эм Ренат спорттынъ баска кеплерин де бек суьедилер, Наиля – енъил атлетика ман, а Ренат куьрес пен кызыксынадылар.

М. ХАНОВ.

Суьвретте: Наиля эм Ренат Озганбаевлер.

ОБНЕРЛИ БАЛА

Окыйды бизде сондай кыз

Дагестаннынъ бас каласы Махачкалада «Дагестан окувшылары Россия халкларынынъ эртегилерин суьвретлев» деген конкурс болып озды. Онда республикамыздынъ баьри районларынынъ эм калаларынынъ балалары катнастылар.

Сол конкурста бизим Терекли-Мектеб авылындагы саниятлар мектебининъ окувшылары да ортакшылык эттилер. Солардынъ арасыннан Амина Кусепова 2-нши дережелли дипломга тийисли этилинди эм ога савга эсабында Расул Гамзатовтынъ «Балалык юлдызлары» деген китаби тапшырылды. Ол зат бизим саниятлар мектебине – уйкен куваныш, сый.

Амина – аьелде энъ кишкей, ушинши бала. Ол А-Х.Ш.Джанибеков атындагы орта школасынынъ 2-нши классында тек йогары белгилерге окыйды. Бек суьеди ол математика, информатика, орыс эм ангийс тиллер дерислерин. Ама

кишкей кыздынъ боктен де суыйикли аьрекети – суьвретлер ясав.

Аьне сондай Амина атлы аьлемет кыз окыйды бизим Терекли-Мектеб саниятлар мектебинде. Биз ога келекте аьли де коьп енъувлерге етискенди йораймыз.

М. ОТЕВАЛИЕВА,

С. Батыров атындагы Терекли-Мектеб саниятлар школасынынъ окутувишысы.

Суьвретте: А. Кусепова.

Мен аяздан коркпайман

Атам мага ак кардан
Ярасык уьй ясаган.

Карт-Бабайдан

коркпайман,

Тыгылганман аяздан.

Белки, коьрер Аяз-атай

Мени карлы юлдыздай.

Г. БЕКМУРАТОВА.

2017-нши ЙЫЛ –
ЯЛЫНЛЫ КЫЗЫЛ
КОРАЗ ЙЫЛЫ

Аявлы
досларымыз!

Аягын берк басып, 2017-нши йыл бизим яшавымызга кирди. Быйыл да бизим окувшыларымызга «Лашын» журналы барып тураяк. Ногай язувшыларынынъ эм шаирлерининъ балалар ушин язган китаплери акында оьз ойларынынъ бан журнал бетлеринде боыскенинъизди суьемиз. Соны ман байланыста тоьмендеги сорауларга явапламага боласыз:

– сонъгы заманда кайсы язувшыдынъ, шаирдинъ китаплерин окыгансыз?;

– кайсы шаирдинъ, язувшыдынъ язганларын – хабаарын, поэмасын, ятлавын яраткансыз яде яратпагансыз? Не ушин?;

– «Лашын» журналы бетлеринде сиз оьткен йыл окыган хабарлардан, макалалардан, ятлаулардан кайсылары эсинъизде калган? Быйыл журнал бетлеринде не зат акында язганды суьесиз?

«Лашын» журналы кишкей окувшыларыныннан хатлар куьтеди.

А. КУЛТАЕВ.

ШАРА

Йогары аьлде оьтти

2016-ншы йылдынъ декабрь айында «Яслык» Яслар орталыгы акция уйгынлап озгарды.

Гражданлык баславларын, яваплыкты оьрлендируув, ыхтыярлык маданият сулып-ларын алув, патшалык законларын тутувынынъ маьнелиги акында ойларын кеплендируув акциядынъ бас мырадлары эди. «Яслык» деген яслар орталыгы

КОНКУРС ЕНЪУВШИСИ

Билими мен эм талабы ман
суьйинтеди

Радима Казгереева Калининаул орта мектебинде окыйды, баслангыш классларды ийги белгилерге тамамлады. Ийги окуп ман бирге ол ятлаулар да язады. Ана тилинде ятлаулар язув конкурсында ол ушинши орынга тийисли болган, Орыс тил бойынша озгарылган савлайроссиялык конкурста енъувши орынды алган.

Тоьменде Радима Казгереевадынъ ятлауларын баспалаймыз.

Аьзизим

Анам меним, аьзизим,
Мен сени бек суьемен.
Аьр куьн сайын сагынынъ
Колларынъды оьбемен.
Сен болмасанъ янымда
Тыныс алып болмайман.
Сенинъ ашык юзинъе
Карап бир де тоймайман.

Коьзлеринъде нур севип
Куьннинъ коьзи ойнайды.
Ак юзинъ де йьлтырап,
Язлык куьндей яйнайды.
Не кыйынлык болса да,
Анам мени тек анълар.
«Аьзизим» деп аяулап
Кенъ кушагын ол ашар.

Окытувшыма

Биринши окытувшым К. Кокшеевага

Доьрт йыл кетти, ушып кетти
кус кимик,

Ийги шаклар ойларымда

калдырып.

Окытувшым, сиз бен озган

дерислер,

Калар эсте юрегимди яндырып.

Сав куьш салып,

оьзинъизди аямай,

Билим берип, коьп уьйретип,

анълатып,

Бир арымай, бир тыншаийып

токтамай,

Исинъизди ак юректен бардырып.

Энди буььуьн айырылды йолымыз,
Кайтып сизге ымтылады

колымыз.

Сав дунияда сизге айтар

соьз етпес,

Эл арада сыйынъыз да эш кетпес.

Сизге наьсип ак юректен

йорайман.

Сизинъ билим сулыбынъыз

соьнмесин.

Соьз бермен – бир де сизди

мутпаспан,

Сизинъ айткан соьзинъизден

шыкпаспан.

Суьвретте: шара катнасувшылары.

СПОРТ

Ойын кызыклы эди

ДР Ногай районунынъ билимлендируув учреждение-лерининъ 100- ден артык окувшылары «Белая ладья» деген шахмат ойыны бойынша турниринде ортакшылык эттилер.

Шара Ногай районунынъ Терекли-Мектеб авыл саьбийлер ушин яратувшылык уьйинде озгарылды. Спорт ярысынынъ уйгынлаушылары «Яслык» деген яслар орталыгы эм районнынъ билимлендируув боьлиги эдилер. Турнирдинъ мырады ийги шахмат куьбин белгилев, мектеб яслар арасында шахмат ойынын таралтув эди.

Ярыс район администрациядынъ билимлендируув боьлигининъ методисти Б.Бекмурзаевтинъ етекшилеви мен оьтти. Район аькимбасы атыннан Сафар-Али Сарсеев катнасувшыларга ол аьдиллик пен куьресуьвди, енъувлерди, етимислерди йорады.

Шахмат бойынша турниринде шашка, шахмат ойынлары суьювши, Ногай районунынъ саьбийлер ушин яратувшылык уьйининъ шахмат ойыны бойынша кружок етекшиси А.Шувалиев, ДЮСШ-2 етекшиси Т.Елакаев тоьрешилер болдылар. Турнир катнасувшылары 1-4-нши класс, 5-8-нши класс, 9-10-ншы класс окувшылары бойынша уьш катламына боьлинген эдилер. Кызы-

клы ойыннынъ тамамы бойынша биринши орынга – Бораншы авыл орта мектеби, экинши орынга – Терекли-Мектеб авыл А-Х.Ш. Джанибеков атындагы орта мектеби, ушинши орынга Ленин авыл орта мектеби тийисли этилдилер.

Енъувшилерге кубоклар, Сый грамоталары, медальер тапшырылды.

Суьвретте: ярыс катнасувшылары.

Сведения о численности муниципальных служащих администрации МО СП «сельсовет Карасувский» Ногайского района РД с указанием фактических затрат на их содержание за 3,4 кварталы 2016 г.

	Наименование должностей	Кол-во шт. ед.	За 3 квартал	За 4 квартал
1	Глава поселения	1	115250	61800
2	Зам (секретарь) МО СП "сельсовет Карасувский"	1	52374	52374
		2	167624	114174

Глава администрации
МО СП «сельсовет Карасувский»

Я.С. Динакаев

ИЗВЕЩЕНИЕ
О ПРОВЕДЕНИИ ОТКРЫТОГО АУКЦИОНА ПО ПРОДАЖЕ ЗЕМЕЛЬНЫХ УЧАСТКОВ, НАХОДЯЩИХСЯ В МУНИЦИПАЛЬНОЙ СОБСТВЕННОСТИ СЕЛЬСКОГО ПОСЕЛЕНИЯ

Администрация муниципального образования сельского поселения «сельсовет Карагасский» Ногайского района Республики Дагестан сообщает о проведении открытого аукциона по продаже земельных участков из земель населенных пунктов, находящихся в муниципальной собственности.

Решение о проведении открытого аукциона: Постановление главы администрации муниципального образования сельского поселения «сельсовет Карагасский» Ногайского района Республики Дагестан.

Организатор аукциона (Продавец): администрация муниципального образования сельского поселения «сельсовет Карагасский» Ногайского района Республики Дагестан.

Форма торгов: открытый аукцион по закрытой форме подачи предложений по цене.

Место проведения аукциона: 368850 Республика Дагестан Ногайский район

Глава администрации МО СП «сельсовет Карагасский»

с.Карагас ул. Воинской славы, 7 (здание администрации сельского поселения).

На аукцион выставляются следующие земельные участки:

- лот № 1 общей площадью 1200 кв.м. в с.Карагас по улице Кадырбулатова № 1а. Вид разрешенного использования – для ведения личного подсобного хозяйства;
- лот № 2 общей площадью 1200кв.м. в с.Карагас по улице Кадырбулатова№ 2а. Вид разрешенного использования для ведения личного подсобного хозяйства;
- лот № 3 общей площадью 1200кв.м. в с.Карагас по улице Кадырбулатова № 3а. Вид разрешенного использования – для ведения личного подсобного хозяйства;
- лот № 4 общей площадью 1200кв.м. в с.Карагас по улице Кадырбулатова№ 6а. Вид разрешенного использования – для ведения личного подсобного хозяйства;

- лот № 5 общей площадью 1200кв.м. в с.Карагас по улице Лермонтова № 80. Вид разрешенного использования – для ведения личного подсобного хозяйства;

Дата начала приема заявок на участие в аукционе: заявки на участие в аукционе принимаются в течение 30 дней со дня опубликования настоящего извещения в СМИ по адресу: 368850 Республика Дагестан Ногайский район с.Карагас ул. Воинской славы, 7 (здание администрации сельского поселения) по рабочим дням с 8.00 до 17.00 по московскому времени.

Аукцион состоится на 31 день с момента публикации настоящего извещения (если 31 день выходной, то в следующий рабочий день) по адресу:368850 Республика Дагестан Ногайский район с.Карагас ул. Воинской славы, 7 (здание администрации сельского поселения) в 10 часов по московскому времени.

К.З. Мамаев.

Сведения о численности муниципальных служащих администрации МО СП «сельсовет Арсланбековский» Ногайского района РД с указанием фактических затрат на их содержание за 3,4 кварталы 2016 г.

№ п/п	наименование должностей	к-во шт.ед.	денеж. вознагра.	ежемесяч. ден. вознагра	должност.оклад	оклад за кл. чин	ежемесячные дополнительные выплаты				районный коэффициент	итого за 1 месяц	итого за 3,4 квартал
							За выслугу	за особые усл.	премия за вып. особых усл.	ежемесяч. доп. поощрения			
1.	глава поселения	1	9762	9762							1952	21476	128856
2.	Зам(секретарь) МО СП «сельсовет Арсланбековский»	1			2460	1007		2952	577	8856	1585	17437	102608
		2	9762	9762	2460	1007		2952	577	8856	3537	38913	231464

Глава администрации МО СП «сельсовет Арсланбековский»

А.И. Кульдиев

РЕШЕНИЕ

ХIII-ой СЕССИИ СОБРАНИЯ ДЕПУТАТОВ СЕЛЬСКОГО ПОСЕЛЕНИЯ ПЯТОГО СОЗЫВА МО СП «СЕЛО ТЕРЕКЛИ-МЕКТЕБЬ» НОГАЙСКОГО РАЙОНА РД
29.12.2016г. № 50

Об утверждении бюджета МО СП «село Терекли-Мектеб» на 2017 год

Руководствуясь Федеральным законом от 06.10.2003 года №131 – ФЗ «Об общих принципах организации местного самоуправления в Российской Федерации», Уставом МО СП «село Терекли-Мектеб»

Собрание депутатов р е ш а е т:

1. Утвердить основные характеристики бюджета МО СП «село Терекли-Мектеб» на 2017 год по доходам в сумме 7100,0 тыс. руб. и по расходам в сумме 7100,0 тыс. руб.
2. Установить, что доход в бюджет села Терекли-Мектеб 2017 года формируется за счет доходов от уплаты местных налогов и сборов по нормативам, установленным законодательными актами РФ, РД и настоящим Решением.
- В 2017 году зачисление налогов и других обязательных платежей в бюджет муниципального образования осуществляется по следующим нормативам:
 - налог на доходы физических лиц – 1400,0 тыс. руб.
 - единый сельхоз налог – 200,0 тыс. руб.
 - налог на имущество с физических лиц – 620,0 тыс. руб.
 - земельный налог – 980,0 тыс. руб.
 - арендная плата – 200,0 тыс.руб.
 - неналоговые доходы - 1000,0тыс.руб.
 - дотации – 2454,0 тыс. руб.
 - субвенции - 246,0 тыс. руб.

3. Учесть в местном бюджете на 2017 год поступление доходов по основным

Председатель сессии Собраниа депутатов МО СП «село Терекли-Мектеб»

источникам в объеме согласно приложения.

4. Утвердить распределение расходов местного бюджета на 2017 год по разделам, подразделам, целевым статьям расходов, согласно приложения.

5. Установить, что заключение и оплата органами местного самоуправления муниципальных образований договоров, исполнение которых осуществляется за счет средств местного бюджета, производится в пределах утвержденных им лимитов бюджетных обязательств в соответствии с ведомственной, функциональной и экономической классификациями расходов местного бюджета и с учетом принятых и неисполненных обязательств.

Обязательства, вытекающие из договоров, исполнение которых осуществляется за счет средств местного бюджета, органами местного самоуправления муниципального образования сверх утвержденных им лимитов бюджетных обязательств, не подлежат оплате за счет местного бюджета на 2017 год.

Учет обязательств, подлежащих исполнению за счет местного бюджета органами местного самоуправления муниципального образования, финансируемых из местного бюджета на основе смет доходов и расходов, обеспечивается через орган, осуществляющий кассовое обслуживание исполнение местного бюджета.

6. Установить, что исполнение местного бюджета по казначейской системе осуществ-

ляется финансовым органом администрацией муниципального образования с использованием лицевых счетов бюджетных средств, открытых в органе, осуществляющих кассовое обслуживание местного бюджета и в соответствии с законодательством РФ и законодательством субъекта РФ.

- Установить, что кассовое обслуживание исполнение бюджета осуществляется органом, осуществляющим кассовое обслуживание исполнения местного бюджета на основании соглашений и на безвозмездной основе.

7. Средства, полученные в виде арендной платы за земельные участки, находящиеся в МО «село Терекли-Мектеб», а также средства от продажи за заключение договора аренды, указанных земельных (в том числе за земельные участки, предназначенных для целей жилищного строительства), поступают в бюджет МО «село Терекли-Мектеб».

8. Утвердить расходы бюджета МО «село Терекли-Мектеб» на 2017 год в сумме 7100,0 тыс. руб.

9. Нормативные и иные правовые акты органов местного самоуправления муниципального образования, влекущие дополнительные расходы за счет средств местного бюджета на 2017 год, а также сокращающие его доходную базу реализуются и применяются только при наличии соответствующих источников дополнительных поступлений в местный бюджет или при сокращении

Аджибайрамов З.К.

щении расходов по конкретным статьям местного бюджета на год, а также после внесения соответствующих изменений в настоящее Решение.

В случае, если реализация правового акта частично (не в полной мере) обеспечена источниками финансирования в местном бюджете такой, правовой акт реализуется и применяется в пределах средств, предусмотренных на эти цели в местном бюджете на 2017 год.

10. Направить решения «О бюджете МО

Доходы МО сельского поселения «село Терекли-Мектеб»
Ногайского района Республики Дагесатан на 2017 г.

НАИМЕНОВАНИЕ	СУММА (т.р.)
НДФЛ	1400,0
ЕСХН	200,0
НАЛОГ НА ИМУЩЕСТВО	620,0
ЗЕМЕЛЬНЫЙ НАЛОГ	980,0
АРЕНДНАЯ ПЛАТА	200,0
НЕНАЛОГОВЫЕ ДОХОДЫ	1000,0
ИТОГО СОБСТВЕННЫХ ДОХОДОВ	4400,0
ДОТАЦИИ	2454,0
СУБВЕНЦИИ	246,0
ВСЕГО ДОХОДОВ	7100,0

Расходы МО сельского поселения «село Терекли-Мектеб» Ногайского района Республики Дагестан на 2017 г.

	Наименование расходных показателей	Глава, разд. подр. цел. ст.	001 0104	001 0113	001 0203	001 0113	001 0104	001 0104	001 0104	001 0503	001 0503	001 0503	001 1003	001 1102	ИТОГО
		вид расх	88300	99800	26101	99800	88300	88300	88300	99960	99960	99960	22108	99951	
		Эк. класс.	2000	20670	60020	20670	2000	2000	2000	00100	00200	00300	72011	20000	
			121	121	121	244	244	851	852	244	244	244	360	244	
1	Заработная плата	211	1050,0	280,0	189,0										1519,0
3	Начисление на оплату труда	213	317,0	85,0	57,0										459,0
4	Услуги связи	221					60,0								60,0
5	Ком. услуги	223					30,0			650,0					680,0
6	Услуги по сод. имущ.	225				825,0	15,0				1700,0	150,0			2690,0
7	Прочие услуги	226					67,0					95,0			162,0
8	Прочие расходы	290						200,0	70,0			220,0		115,0	605,0
9	Увеличение ст. осн ср-в	310					50,0					225,0			275,0
10	Увеличение ст. мат. зап	340										500,0			500,0
11	Пособие по соц. пом. нас.	262											150,0		150,0
	Итого		1367,0	365,0	246,0	825,0	222,0	200,0	70,0	650,0	1700,0	1190,0	150,0	115,0	7100,0

МЕРЕКЕ

Уллы композитор

Совет эм Россия композиторы, РСФСР халк артисти, РФ Патшалык эм РФ Правительствосынын баргыларынын лауреаты Ширвани Рамазанович Чалаев 1936-ншы йылдын 16-ншы ноябринде Дагестан Республикасынын Кули районынын Хосрех авылында тувган. Ол бас деп Махачкаладагы ань училищеде окыган. 1964-нши йыл композиция класс бойынша Москвадагы патшалык консерваториясын уьстинликли тамамлаган, 1968-нши йыл В.Фере профессорда аспирантурады кутарган.

Ш.Чалаев бир неше йыл узагына Дагестан патшалык педагогикалык университетинин ань факультетинде окытувшы болып куллык эткен, Дагестан композиторларынын правление Союзынын председатели болган. Ол коьплеген республикалык, савлайсоюзлык, халклар ара конкурсларынын лауреаты болган. Уллы композиторымыз – 9 операдын, 3 симфониядын, 25 концерттин, Дагестан Республикасынын патшалык гимнинин авторы. Ширвани Чалаевке «За заслуги перед Республикой Дагестан» ордени тапшырылган.

Яньюларда Ширвани Чалаев озинин 80 йыллык мерекесин белгиледи.

Н. КОЖАЕВА.

Суьврете: Ш. Чалаев.

Яшав йолы коьримли

*Юз йыл яша, тилеймиз,
Картаймасын юрегинь.
Бизим уьшин ярасык
Куьнде сенин юргенинь.
Куьез болсын балалар,
Уьйден наьсип таймасын.
Буьгуьнгиндей юзиньде
Наьсип нуры яйнасын.*

Кутлавшылар: ян косагы Аьруьвзат, кеделери Абибулла, Арслан, Руслан, Хайрулла, кызы Нурсият, карындасы Канитат, унык кеделери эм кызлары Резван, Анвар, Артур, Алан, Язманбет, Али, Амин, Рузанна, Земфира, Алина, келинлери Салимет, Назира, Гульзара.

эди. Куьндиз ислейтаган туваршылар малды сувгармага, куйылардан сувды кол ман тартып шыгаратаган эдилер. Ол заманларда механизация йок, баьри затгы да аьдемлер коллары ман коьширетаган эдилер.

Фермада кол ман айландыратан уйкен суьт машинке де бар эди. Суьттен шыккан каймактан май этип, соны кайнатып, кайнаган майларды тындыратаган эдилер. Биз, балалар, шелеклердинь туьбинде калган тортады ялайтаган эдик.

1946-ншы йылдан алып Нариман авылында 3 класс, сонь Эски Ленин авылында окыдым. Мени мен сонда окыганлардан Сарытай эм Райбат Амангазиевлерди, Кыдырали Кусеменовты, Надир Саитовты, Савкат Арслановады, Аминат Юмартовады, Сайбат Карагуловады эсимде саклайман. Карагас авылында интернатта туьрып, баска авыллардан келип окыганлардан билемен Оьзбек Мурзаевти, Джалалдин Шихмурзаевти, Аминат Кожаевады, Магомед Коккозовты. Амин Ярлыкаповты, онын аьлейи Фатимады да бек аьруьв билемен, олар ман Карагас

авылында бир орамда турганмыз, бирге катнасканмыз. Интернатта биз бен окыганлар Крымхан Ахметов, Исламали Амангазиев, Сулейман Кельдасов, Солтан Отегенов. Олардын коьбиси муьскин болганлар, озлери болмаса да балалары бар, меним де балаларым бар, белки, бир-бириси мен катнарлар деп мырат этемен.

1955-57-нши йылларда мен Терекли-Мектебте окыдым. Биз оныншы классты кутарганда, 4 кеде, 4 кыз эдик. Зейнадин Шугаипов спорт пан аьвлигетаган эди, ол менен бир аз уйкен болса да, арамьзда татымлык куьшли эди, биз аьскер сырасында да бирге болдык. Гамзат Аджигельдиев экевимиз бир партада олтырдык. Онын окувы аьруьв эди, мага юрегиндегин де айтаган эди. Кызларымыз Авархан Бариева, Юлия Янмурзаева, Аминат Аджигеримова, Секерхан Шихмурзаева. Биз бен бирге 8-нши классты Нарбек Аджигайтканов кутарды. Сол йылларда биз бен бир класста оқыдылар Базо Умаров, Таисия Картакаева, Зулькапий Мамаев, Сраждин эм Салимет Маликовлар эм баскалар. Дурысын айтсам, сол заманларда яшавымыз тар болса да, заманга коьре бек аьруьв йыллар эди, биз бир атадан, бир анадан тувгандай болып, урсыспай-таласпай, татым яшайтаган эдик. Тыншаов куьнге уйге кайтканда, аькелген азыгымызды боьлисетаган эдик.

1962-нши йыл Махачкалада профтехучилищеде кутарып, Карагаста шофер, тракторист болып иследим. 1972-нши йыл Махачкаладагы авыл хозяйство институтынын агроплодовощеводство факультетин совхозда боьлик агрономы болып ислей туьрып кутардым. Институтты кутарган сонь совхозда бас агроном болып 5 йыл куллык эттим. Он бес йыллар Карагас авылында лесничий болдым. Лесничий болып ислеген йылларымыда эгинлерди, топыракты саклав, кумларды токтатув уьшин джузгун, терескен шашатаган эдик. Институтта окыган йылларымызда бирге квартирада турган Виталий Ермолаев бизде орманлык хозяйстводынь директоры болды, эм мен оны ман бирге иследим. Бораншы авылдан Уьйсалган авылына дейим эгинлерди саклав уьшин тереклер шаштык. Олар баьриси де аьруьв болып шыктылар. Поэт Тоьлекбай Абдулкадыровка коьп разыман, ол меним эткен кыйынымды билип, «Сав бол-

Наьсипли сен дуьняда

Атама

*Аявлы меним атам,
Тувган куьн мен кутлайман.
Бала шакта сен айткан
Соьзлериньди мутпайман.*

*Бизим уьшин яшадын,
Танькы этпединь бир заттан.
Кыйынын ман уьй курап,
Эш коркпадын куллыктан.*

*Ньзам бердинь, оьстирдинь,
Окытып билим алдырдын.
Уьйлендирип, уьй этип,
Оьз йолыньды бардырдын.*

*Уныкларын, йиенлеринь
Шабадылар азбарда.
Сондай шатлык коьрип атам,
Наьсипли сен дуьняда.*

*Элин уьшин оьстирдинь,
Яс тереклер бав эгип.
Емислерде – куьн савьлеси,
Биз йыйнаймыз суьйинип.*

*Сылань юзинь аьли де
Яс белгисин йоймаган.
Эр колларын куватлы
Исти бир де коймаган.*

*Узак оьмир йораймыз,
Савлык дайым саклансын.
Бизге берген кыйынын,
Алалык пан аклансын.*

Нурсият Нукова.

сын Нук тукумлы Рамазанга, Ногай шоьлин терек шашып бийлеткен» деп ятлав язганына.

Йогарыда язган затларымды кыскаша айтканда, дуьняда аьдеме эн де баалы зат, ол – татымлык, аьдемшилик, алаллык. Керек тувыл байлык та, ол – аьдемнинь кири, тез йок болады, оны аргы дуьняга аькетпеексинь. Айтпага, меним анам 91 ясына дейим яшады. Аьруьв яшады, онын айткан насихатлары меним кулагымда калды. Мен де балаларыма колымнан келген коьмегимди эттим. Яшавымда окиметтинь кисесине колымды суккан аьдем тувылман, оьзимнинь кыйыным ман яшап келеятырман, шуькир болсын Кудайга. Балаларым ман, олардын балаларына суьйинип, куьезленип яшайман, оларга савлык тилеймен.

РАМАЗАН НУКОВ.

*Карагас авылы.
Суьврете: Р. Нуков.*

ИЗВЕЩЕНИЕ

О ПРОВЕДЕНИИ ОТКРЫТОГО АУКЦИОНА ПО ПРОДАЖЕ ЗЕМЕЛЬНЫХ УЧАСТКОВ

Администрация МОСП «сельсовет Карасувский» Ногайского района Республики Дагестан сообщает о проведении открытого аукциона по продаже земельных участков для ведения личного подсобного хозяйства.

Форма торгов: открытый аукцион по закрытой форме подачи предложений по цене.

Лот №1. Земельный участок общей площадью 1200 кв.м в с. Карасу по ул. Степная, № 6 для ведения личного подсобного хозяйства, с кадастровым номером 05:03:050027:1207;

Лот №2. Земельный участок общей площадью 1200 кв.м в с. Карасу по ул. Степная, № 2 для ведения личного подсобного хозяйства, с кадастровым номером 05:03:050027:1208;

Лот №3. Земельный участок общей пло-

Глава администрации МО СП «сельсовет Карасувский»

щадью 1200 кв.м в с. Карасу по ул. Степная, № 4 для ведения личного подсобного хозяйства, с кадастровым номером 05:03:050027:1209;

Лот №4. Земельный участок общей площадью 1200 кв.м в с. Карасу по ул. Мира, № 16 для ведения личного подсобного хозяйства, с кадастровым номером 05:03:050027:1210;

Лот №5. Земельный участок общей площадью 1200 кв.м в с. Карасу по ул. Мира, № 17 для ведения личного подсобного хозяйства, с кадастровым номером 05:03:050027:1211;

Лот №6. Земельный участок общей площадью 1200 кв.м в с. Карасу по ул. Мира, № 15 для ведения личного подсобного хозяйства, с кадастровым номером 05:03:050027:1213;

Лот №7. Земельный участок общей площадью 15000 кв.м в с. Карасу из земель сель-

хозназначения для ведения личного подсобного хозяйства с кадастровым номером 05:000007:1203;

Основание проведения аукциона постановление главы МО СП «сельсовет Карасувский» № 1 от 09.01.2017г.

Заявки на участие в аукционе принимаются в течении 30 дней со дня опубликования настоящего извещения, по адресу: 368850 Республика Дагестан, Ногайский район, с. Карасу, ул. Аллабергенова, д. 28 (по рабочим дням с 8.00ч. до 17.00ч.).

Аукцион состоится на 31 день с момента публикации настоящего извещения (если 31 день выходной, то в следующий рабочий день) по адресу: 368850 Республика Дагестан, Ногайский район, с. Карасу, ул. Аллабергенова, д. 28 (в 10 часов по московскому времени).

Динакаев Я.С.

БИЛДИРУЬВ

Баьри мен де боьлисемиз

«Астрахань FM» Радиохолдинги, ДР Баспа эм информация министерствосынын билдируьвине коьре, баьри дагестан СМИ-лерин ис байланысларын туьзбеге эм беркитпеге шаьырады. «Астрахань FM» куллыкшыларынын билдируьвине коьре, баска туьрли СМИ-лер мен билдируьвлер мен боьлиссек, бизге де, оларга да пайдалы болар эди. Сондай ис катнаслык регионлар ара, халклар ара дослыкты да беркитуьвге амал берер эди. Солай ок СМИ-лерде билдируьвлер саны да, тыньлавшылары да, окувшылары да коьбеер.

АК ХАЛАТЛЫЛАРГА

Суьйинемен эм ийгилик йорайман

Мен каты авырып, Ногай район больничасына туьстим. Мунда меним авырувмынын себебин тез таптылар, ога келисли эмлев йосыкларды кеспилик усталык пан кулланып, тийисли заман узагында эмлеп, мени аяк уьстине салдылар. Ушынын айтсам, меним ийги боларман деген уьмитим де йок эди.

Ама оьзимнинь районымнынь эмлевишлери, оьз кыйыларын аямай, мени аяк уьстине салганларына бек суьйинемен. Сав болсынлар!

Бар бизим район эмлев тармагында йогары билимли, бай ис сулыплы врачлар, медсестралар. Оьзлерининь куьнле-куьнлик ак ниетли аьрекетини мен олар аьр биримиздинь ден савлыгын саклавга себеблигин тийгистедилер. Юрегимдеги уьйкен разылык сезими мен оларды аты-атлары ман белгилеймен:

ИШ ИСЛЕР БОЬЛИГИ

Оьлимге аькелетаган баьле

«Сенинъ занъ согувынъ биревлердинъ яшавын куткара!» деген шакырув астында оьз исин бардырадылар полиция куллыкшылары. Соьйтип, янъыларда Ногай районы бойынша Россия МВД иш ислер боьлигинде ведомстволар ара наркотиклерге карсы Савлай-россиялык «Каерде оьлим сатадылар, билдиринъиз» акциядынъ 2-нши кезеги оьтти. Акциядынъ бас борышы – телефон линиялар бойынша наркотиклерге карсы

куьресуьвге ямагатты катнастырувды уйгыналар, керекли билдируьвлерди йыйналар, наркоманиядан эмлев эм реабилитация оьтуьв соравлары бойынша маслагат беруьв, коьмек этуьв.

Сеним телефоны бойынша район яшавшылары Ногай районында наркотиклер йыйлатаганы акында билдирмеге боладылар. Солай ок акция барысында маьнели эс наркотиклердинъ законга карсы айланысына бериледи. Россия МВД

Ногай районы бойынша иш ислер боьлигинде сеним телефоны 8- (256) -21-4-78 кеше-куьндиз ислейди. Бу телефон номери бойынша билдируьв этпеге боласыз.

Сизинъ тел согувынъыз маьнели, ол коьплеген яшавлар куткармага болады. Ыхтыяр саклав органларга коьмек этинъиз, тек биргелесип биз бу уллы баьледи енъмеге боламыз.

А. КОЙЛУБАЕВ,
боьлик етекиисининъ исин юритуьвиш.

Йол-юрис йорыклар тутылмай бузыладылар

2016-ншы йылдынъ 11 айы ишинде республикадынъ калалары эм районлары еринде этилинетаган кыянатлыклардынъ саны оьскен. Ямагат ерлерде, солай ок орамларда, кыянатлыклардынъ оьсуьвининъ себеблерининъ бириси деп Россия Федерациясыннынъ Уголовлык Кодексине киритилген туьрленислери саналады. Сол туьрленислерге коьре, «Административли дембиге йолыктырылган лицодынъ йол-юрис йорыкларды бузув» РФ Уголовлык Кодексининъ 264-нши статьясыннынъ биринши кесеги бойынша этилинген правобузув кыянатлык деп саналады.

Ногай районынынъ Терекли-Мектеб авылында 2016-ншы йылдынъ 9-ншы сентябрин-

де административли дембиге йолыктырылган В.К.Суьонов ДПС куллыкшыларынынъ айтканын этпеген. Солай ок 2016-ншы йылдынъ 26-ншы сентябринде Ю.А.Шемшеев эсириклей автокоьликти айдап ыланган. Ол алдын административли дембиге йолыктырылган болган. Экевине де РФ УК 264-нши статьясыннынъ 1-нши кесеги бойынша уголовлык иси ашылган.

Сыйлы йол-юрис катнасуьшылары, йолда сезгир болыныьыз, йол-юрис йорыкларды бузбанъыз.

К. АДЖИМУРАТОВ,
ООП бойынша полиция начальнигининъ орынбасарыннынъ куллыгын юритуьвиш.

Ногай район ветуправление куллыкшылар коллективи
Курганов Сеперали Балташевич
дуныядан тайганы ман байланыста каты кайгырады, онынъ аьелине эм кардаш-тувганларына бассавлык йорайды.

Ногай патшалык драмтеатрынынъ профкомы эм куллыкшылар коллективи
Насият Магомедовага суьйикли аданасы
Меньлибай
топырак болганы ман байланыста каты кайгырувын билдиредилер, ога эм кардаш-тувганларына бассавлык йорайдылар.

«Шоьл тавысы» республикалык газетасынынъ коллективи Галима Кургановадынъ кайнатасы
Сеперали Балташевич
оьлгени мен байланыслы болып каты кайгырады, онынъ аьелине эм кардаш-тувганларына бассавлык йорайды.

Ногай патшалык драмтеатрынынъ профкомы эм куллыкшылар коллективи
Еллетхан Аблезовага аданасы
Айнадин Асанов
дуныядан тайганы ман байланыста каты кайгырувын билдиреди, онынъ аьелине эм кардаш-тувганларына бассавлык йорайды.

«ШОЬЛ ТАВЫСЫ»
(ГОЛОС СТЕПИ)

+6

ТОКТАСТЫРУВШЫ:
Дагестан Республикасыннынъ Баспа эм информация министрествосы.
Бас редактор
КОЖАЕВА Э.Ю.

Дагестан Республикасы бойынша Байланыс, информациялык технологиялар эм коьлем коммуникациялар тармагында тергев салув бойынша Федераллык служба управлениесинде регистрацияланган.

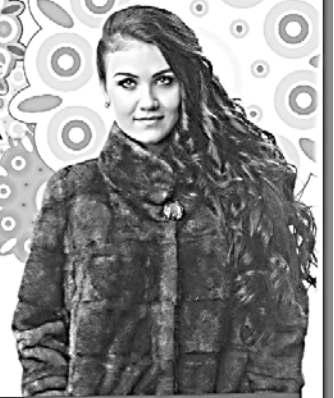
Регистрациялык номери ПИИ №ТУ 05-00359 (12 декабрь 2016 й.)
Колязбаларга рецензия берилмейди. Олар кери ызына кайтарылмайдылар. Авторлар ой токтастары редакциядыкы ман келиспесе боладылар. Авторлар язылмалары уьшин яваплылар. ДР-нынъ Баспа эм коьлемлик коммуникациялар бойынша комитети.

Баспалавга кол басылуьв заманы – 17 саьатте. Баспалавга кол басылган – 16 саьатте.

НАСТОЯЩАЯ
РАССРОЧКА
3 на
3 года

Пальто (п/пальто)
меховой женской
Норка, РК - 46
Цена: 77 000р.
61 600р.

НОРКОВАЯ ШУБА
2000 руб. мес.

19 января
Дом Культуры

Норка
Мутон
Бобр
Каракуль

Терекли-Мектеб ул.К.Маркса 52 Головные уборы

ГАРАНТИЯ 2 ГОДА ЛУЧШИХ
МОРОЗКО ЕСТЬ
www.шубы-белка.рф
8-800-333-40-81
бесплатный звонок по России

Терекли-Мектеб авыл яшавшысы Алихан Утегеновка

11-нши январьде 1 ясына толганы ман

Кутлайдылар: атайы Зейнадин, тетейи Сакинат, ездеси Башир, абасы Гульнара, аьптеси Аминат.

Энъ биринши бир ясынъ
Болсын ярык эм кувнак.
Ап-ак кар ман нур явсын,
Тогеректи тазалап.
Элимизге данък болып,
Атынъ сенинъ айтылсын.
Савлык, наьсип, йигитлик,
Йолынъа сенинъ яйылсын.

ЭНЕРГЕТИКЛЕР БИЛДИРЕДИ

Урлавлардынъ алдын шалып

Озган 2016-ншы йылдынъ ишинде «Дагестанская сетевая компания» АО куллыкшылары рейд шаралардынъ барысында 1396 кере электроэнергияды договорсыз кулланувдынъ алдын шалганлар. Солардынъ сырагысында ашыкланган йойымлар оьлшеми 92 миллион 688 маьнетке олтырады. Потребительлерге тийисли актлар салынганлар, олар компанияга келтирилген йойымды толыстырмага борышлы.

Электроэнергияды сансыз, эсаплавсыз эм договорларсыз кулланув фактларын ашув бойынша шараларды энергетиклер дайымлык негизинде юриткенлер. Баьриси 2016-ншы йылдан баслап дагестан энергетиклери мен 1570 рейдлер оьткерилген,

сонынъ санында – ыхтыяр саклавшы органлар эм ерли администрация ваькиллери мен де бирге.

2016-ншы йылдан алып электроэнергияды эсаплавсыз эм договорсыз кулланув уьшин административлик яваплык заьлимдей каты болган. «Административлик ыхтыяр бузувлар акында Россия Федерациясыннынъ кодексининъ» 7.19-ншы статьясы бойынша электротармакларына бир ыхтыярсыз, оьз эрки мен косылганы, солай ок электроэнергияды оьз йорыгы ман (эсаплавсыз) кулланганы уьшин граждандарга 10 мынънан 15 мынъ маьнетке дейим, юридический лицоларга – 100 мынънан 200 мынъ маьнетке дейим административлик штраф салынады.

Адрес редакции и издателя:
368850, Республика Дагестан, Ногайский район, с.Терекли-Мектеб, ул.К.Маркса, 49
Газета «Голос степи».
Электронный адрес: sholtavisi@mail.ru
Официальный сайт газеты (www.golos-stepi.ru)
Телефоны:
Общий отдел – 21-4-71
Индекс – 51365

Газета выходит 52 раза в году.
Тираж – 3000 экз.
Цена – 5 рублей.
Реклама и объявления публикуются по договорным ценам.
Газета отпечатана в типографии ООО «Издательство «Лотос» по адресу: 367018, ДР, г.Махачкала, Проспект Петра I, 61.